

LÁHKA

MÁNÁIDSUODJALUSBÁLVALUSAID BIRRA (MÁNÁIDSUODJALUSLÁHKA)

mearriduvvon.....

SISDOALLU

Mánáidsuodjalusbálvalusaid láhka (mánáidsuodjalusláhka).

Kapihtal 1. Lága ulbmil ja doaibmaviidodat.

- § 1-1. Lága ulbmil.
- § 1-2. Lága guovlulaš doaibmaviidodat.
- § 1-3. Geaidda láhka gusto.

Kapihtal 2. Ovddasvástádusa juohku ja hálddahus.

- § 2-1. Suohkana bargamušat.
- § 2-2. Stáhta mánáidsuodjaluseiseválddiid organiseren.
- § 2-3. Stáhta mánáidsuodjaluseiseválddiid bargamušat ja váldi.
- § 2-3a. Earenoamáš mearrádusat mat gusket Oslo suohkanii.

§ 2-3b. Stáhta dearvvašvuođabearráigeahču gozihandoaibma.

§ 2-4. Geahččaladdan.

§ 2-5. Mánáidáššedovdi kommišuvdna.

Kapihtal 3. Suohkana ja mánáidsuodjalusbálvalusa oppalaš bargamušat.

- § 3-1. Mánáidsuodjalusbálvalusa eastadandoaimmat.
- § 3-2. Ovttasbargu hálddašeami eará osiiguin.

§ 3-2a. Geatnegasvuohta ráhkadit oktagaslaš plána

- § 3-3. Ovttasbargu eaktodáhtolaš organisašuvnnaiguin.
- § 3-4. Orrunveahkki oktonas vuolleahkahaš báhtareddjiide ja dorvoohcciiide.

Kapihtal 4. Earenoamáš bargamušat.

- § 4-1. Vuhtiiváldit mii mánnái lea buoremus.
- § 4-2. Dieđáhusat mánáidsuodjalusbálvalussii.
- § 4-3. Mánáidsuodjalusbálvalusa vuoigatvuohta ja geatnegasvuohta diđoštít.
- § 4-4. Veahkkedoaimmat mánáide ja mánnábearrašiidda.
- § 4-5. Veahkkedoaimmaid čuovvoleapmi.
- § 4-6. Gaskaboddosaš mearrádusat fáhkadiliin.
- § 4-7. Mánát geaidda váhnemat ieža lágidit orruma eará sadjái go ruovttus.
- § 4-8. Gielddus sirdit máná, dahje fuolaváldinmearrádus, go mánná ii oro ruovttus.
- § 4-9. Gaskaboddosaš mearrádusat § 4-8 vuođu.
- § 4-10. Mearrádus medisiinnalaš iskkadeami ja divššu birra.
- § 4-11. Mearrádus mánáid divššodeami birra geain leat earenoamáš dikšun- ja oahppodárbbut.
- § 4-12. Mearrádus váldit fuola mánás.
- § 4-13. Fuolaváldinmearrádusa fápmuibidjan.
- § 4-14. Gosa máná bidjat maŋŋá fuolaváldinmearrádusa
- § 4-15. Báikki välljen dihto áššis.
- § 4-16. Fuolaváldinmearrádusa čuovvoleapmi.
- § 4-17. Máná sirdin.
- § 4-18. Fuolahanovddasvástádus váhnemiid sajis.
- § 4-19. Ovttastallanriekti. Čiegus adreassa.
- § 4-20. Váhnenovddasvástádusa eretváldin. Adopšuvdna.

- § 4-21. Fuolaváldinmearrádusa loahpaheami.
- § 4-22. Biebmuuoktu.
- § 4-23. Biebmuuovttu gaskkusteapmi.
- § 4-24. Institušuvdnii bidjan ja doppe doalaheapmi almmá iežas mieđáhusa haga.
- § 4-25. Bargovuohki go mearrádus lea dahkkon § 4-24 vuodul.
- § 4-26. Institušuvnnas doalaheapmi mieđihemiin.
- § 4-27. Dikšunbáikki válljen maŋŋá mearrádusa mii guoská earenoamáš doaimbajuide mánáide ja nuoraide geain leat duođalaš láhttenváltut, vrd. §§ 4-24 ja 4-26.
- § 4-28. Plána doaimmaide.

Kapihtal 5. Institušuvnnat.

- § 5-1. Mánáidinstitušuvnnaid ovddasvástádus.
- § 5-2. (Loahpahuvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.rájes 2004, miessemánu 9. b. 2003 res.nr. 596).).
- § 5-3. (Loahpahuvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1. b.2004, miessemánu 9. b. 2003 res. 596).).
- § 5-4. Sisaváldin ja olggoščáliheapmi institušuvnnas nu movt namuhuvvon §:s 5-1
- § 5-5. (Loahpahuvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1. b.rájes 2004, miessemánu 9. b.2003 res. nr. 596).).
- § 5-6. Ovttasbargu eará institušuvnnaiguin mat gullet eará lágaide.

§ 5-7. Bearráigeahčču.

§ 5-8. Priváhta ja suohkaniidda gullelaš institušuvnnat ja guovddážit váhnemiid ja mánáid váste.

§ 5-9. Vuoigatvuođat go lea institušuvnnas masa masa § 5-1 guoská ja priváhta ja suohkaniidda gullelaš institušuvnnain mat leat dohkkehuvvon § 5-8 vuodul.

§ 5-9a. Vuoigatvuođat go lea ássamin váhnemiid ja mánáid váste guovddážis.

§ 5-10. Oppalaš gáibádusat institušuvnnaide.

Kapihtal 5A. Fuolahusguovddážit vuolleahkahaččaide.

- § 5A-1. Fuolahusguovddážis orrun vuolleahkahaččaide.
- § 5A-2. Fuolahusa ovddasvástideaddji.
- § 5A-3. Ovddasvástádus vuhtiiváldit máná dárbbuid institušuvdnii boađidettiin.
- § 5A-4. Čuovvolanmearrádus.
- § 5A-5. Ovddasvástádus čuovvut máná ovdáneami dan botta go orru fuolahusguovddážis.
- § 5A-6. Kártenbargu.
- § 5A-7. Bearráigeahččan, dohkkeheapmi, vuoigatvuođat orrunáiggis ja gáibádus oažžut buori divššu.
- § 5A-8. Ovddasvástádus ásahit ja jođihit.
- § 5A-9. Ruđalaš ovddasvástádus.
- § 5A-10. Fuolahusguovddáži bidjan lága 4. kapihttala vuodul.

Kapihtal 6. Oppalaš áššemeannudannjuolggadusat.

- § 6-1. Hálddahuslága geavaheapmi.
- § 6-2. Hálddahuslága geavaheapmi priváhta institušuvnnain ja priváhta fuolahusguovddážiin mat leat vuolleahkahaččaid váste.
- § 6-3. Máná vuoigatvuođat áššemeannudeamis.
- § 6-4. Dieđuid čohkken.

§ 6-4a. Priváhta heahteguovddážiid mielbargiin, geaid golut máksojuvvot almmolaš ruđain, lea dieđihangeatnegasvuohta nugo namuhuvvon § 6-4...

§ 6-5. Mánáidsuodjalusbálvalusa ja stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddiid mearrádusaid váidin

§ 6-6. Fylkkamánne válđi váiddaáššiin.

§ 6-7. Jávohisvuođageasku.

§ 6-7.a Ruovttoluottadiehtu dieđiheaddjai.

§ 6-8. Bákku geavaheapmi iskkademiid čađaheamis ja mearrádusa čađahettiin.

§ 6-9. Áigemearit ja sáhkoheapmi.

§ 6-10. Politiduođaštus.

Kapihtal 7. Fylkkanammagotti áššemeannudannjuolggadusat.

§ 7-1. Fylkkanammagotti guovlulaš váldeviidodat.

§ 7-2. Fylkkanammagotti čoahkkádus.

§ 7-3. Fylkkanammagotti áššemeannudeami váldoprinsihpat.

§ 7-4. Áššebáhpiriid oaidnin.

§ 7-5. Geat nammagottis leat mielde eankil áššis

§ 7-6. Habilitehta.

§ 7-7. Bealálaččaid čoahkkáigohččun. Go eai boađe.

§ 7-8. Advokáhtat

§ 7-9. Máná ovddasteaddji.

§ 7-10. Movt mánáidsuodjalusbálvalus vuolggaha ášši.

§ 7-11. Gáibádus ahte galgá ásahuvvot veahkkedoaimma. Vástádus.

§ 7-12. Fylkkanammagotti áššeráhkkaneapmi.

§ 7-13. Áššestivrejeaddji mearrádusat. Hilgun ja loahpaheapmi.

§ 7-14. Go galgá dollojuvvon šiehtadallančoahkkkin.

§ 7-15. Ráđđádallančoahkkima čađaheapmi.

§ 7-16. Gidgejuvvon uvssat.

§ 7-17. Duođaštusat.

§ 7-18. Man vuođul mearrádus lea dahkon.

§ 7-19. Mearrádus.

§ 7-20. Boasttuvuođaid divvun. Lassimearrádus.

§ 7-21. Mearrádusa dovddusindahkan.

§ 7-22. Heahtemearrádusaid dohkkeheapmi.

§ 7-23. Heahtemearrádusaid váidin.

§ 7-24. Rievtti ovdii geahččalit.

§ 7-25. Geahččalit ságastallanproseassa.

Kapihtal 8. Ovddasvástádus addit veahki dán lága vuođul.

§ 8-1. Orrunsuohkana ovddasvástádus.

§ 8-2. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi ovddasvástádus.

§ 8-3. Riidduid čoavdimii mearrádusat.

§ 8-4. Ovddasvástádus ovddidit ášši.

Kapihtal 9. Ruhtadeapmi, iežas máksinoassi.

§ 9-1. Suohkana ruđalaš ovddasvástádus mánáidsuodjalusbálvalusas.

§ 9-2. Váhnemiid geatnegasvuohta máksit ealihandoarjaga.

§ 9-3. Suohkana geatnegasvuohta gáibidit máksinoasi mánás.

§ 9-4. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi ruđalaš ovddasvástádus mánáidsuodjalusbálvalusas.

§ 9-5. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi vuoigatvuohta gáibidit goluidbuhtadusa suohkanis.

§ 9-6. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddiid vuoigatvuohta gáibidit goluidbuhtadusa eará regiuvnnas.

§ 9-7. Stáhtadoarjja.

§ 9-8. Stáhtadoarjja buhtadit goluid mat bohciidit báhtareaddji mánáid ja dorvoohcci mánáid geažil.

Kapihtal 10. Lága fápmuibidjan ja gaskaboddosaš njuolggadusat.

§ 10-1. Lága fápmuibidjan.

§ 10-2. Gaskaboddosaš mearrádusat.

§ 10-3. Eará lágaid loahpaheapmi.

§ 10-4. Rievdadusat eará lágain.

Mánáidsuodjalusbálvalusaid láhka (mánáidsuodjalusláhka).

Lága namma lea rievdaduvvon geassemánu 17. b. 2005 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1. b.2006, geassemánu 17. b.2005 resolušuvnnain nr 614). - Vrd. mánáidlágain cuoŋománu 8. b.1981 nr. 7, miessemánu 5. b.1995 lágain nr. 19 (mánáidgárdit). - Vrd. *ovdalaš* lágain suoidnemánu 17. b.1953 nr. 14.

Kapihtal 1. Lága ulbmil ja doaibmaviidodat.

§ 1-1. Lága ulbmil.

Dán lága ulbmil lea

- sihkarastit ahte mánát ja nuorat, geat ellet dakkár dilis mii sáhtta čuohcat sin dearvvašvuhit ja vahágahttit sin ovdáneami, ožžot dárbbášlaš veahki ja fuola rievttis áigái,
- váikkuhit dan ahte mánát ja nuorat ožžot oadjebas bajásšaddaneavttuid.

§ 1-2. Lága guovlulaš doaibmaviidodat.

Lága mearrádusat bálvalusaid ja doaimmaid birra gustojit buohkaide geat leat riikkas.

Gonagas sáhtta addit láhkaásahusaid mat gusket lága geavaheapmái Svalbárddas.

§ 1-3. Geaidda láhka gusto.

Dán lága namuhuvvon doaimmaid sáhtta álggahit mánáid várás geat leat vuollel 18 jagi.

Go mánná dasa mieđiha, sáhtta bisuhit doaimmaid mat leat álggahuvvon ovdalgo mánná devddii 18 jagi, dahje ásahtit eará doaimmaid mat namuhuvvojit dán lágas, dassázi mánná lea deavdán 23 jagi. Vrd. liikká § 4-24 goalmmát ladđasiin. Doaimmaid loahpaheapmi go mánná lea deavdán 18 jagi ja doaibmaohcamušaid biehttaleapmi maŋŋá go mánná lea deavdán 18 jagi, galget gieđahallojuvvot eaŋkilmearrádussan ja daid ákkastallamis galgá leat vuođđun dat mii mánnái lea buoremus, vrd. § 4-1.

Kapihtal 2. Ovddasvástádusa juohku ja hálddahus.

§ 2-1. Suohkana bargamušat.

Suohkanis lea ovddasvástádus čađahit dán lága bargamušaid mat eai leat biddjojuvvon stáhtii gullevaš orgánii.

Suohkanis galgá leat siskkáldas bearráigeahččan mii sihkkarastá ahte suohkan doaimmaha bargamušaidis gáibádusaid mielde maid láhka mearrida dahje mat leat lágas. Suohkan galgá sáhttit čilget movt siskkáldas bearráigeahččan doaimmahuvvo gáibádusa mielde. Departemeanta sáhtta láhkaásahusain addit dárkilit mearrádusaid mat gusket siskkáldas bearráigeahččamii.

Suohkanstivra sáhtta mearridit ahte dán lága bargamušat galget biddjot álbmotválljejuvvon orgánii. Dán orgánas, mii ii sáhte leat suohkanstivra, galget leat 5 lahtu go meannuda klieantaáššiid.

Juohke suohkanis galgá leat hálddahus oktan jođiheddjiin geas lea ovddasvástádus dán lága bargamušain.

Hálddahus galgá bargat beaivválaš bargguid, mat leat

- a) neavvut ja bagadallat,
- b) lága vuođul dahkat mearrádusaid, vejolaččat evttohit mearrádusa, vrd. goalmmát lađđasiin,
- c) ráhkkanahhtit áššiid fylkkanammagotti meannudeapmái,
- d) álggahit ja čuovvolit doaimmaid.

Dat orgánat mat suohkana bealis čađahit bargamušaid, vrd. goalmmát ja njealját lađđasiin, doibmet suohkana mánáidsuodjalanbálvalussan.

Suohkanis lea ovddasvástádus lágidit dárbblaš oahpu mánáidsuodjalusbálvalusa bargiide. Bargiin lea geatnegasvuohta čuovvut mearriduvvon oahpahusa, mii adno dárbblašžan sin gelbbolašvuođa bisuheapmái. Gonagas sáhtta oahpu birra addit láhkaásahusaid.

Rievdaduvvon lágain miessemánu 9 b. 2003 nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr. 596) ja lágain geassemánu 17. b.2005 nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2006, geassemánu 17.b.2005 res.nr.614).

§ 2-2. Stáhta mánáidsuodjaluseiseválddiid organiseren

Stáhta mánáidsuodjaluseiseválddit leat organiserejuvvon guovddáš dássái, regionála dássái, fylkadássái ja báikkálaš dássái. Stáhta mánáidsuodjaluseiseválddi jođiha departemeanta.

Rievdaduvvon lágain miessemánu 9. b.2003 nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1. b.2004, miessemánu 9. b.2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 2-3. Stáhta mánáidsuodjaluseiseválddiid bargamušat ja váldi

Departemeanta galgá

- a) gozihit ahte láhka ja láhkaásahusat ja eará mearrádusat mat gustojit dán lága vuođul bálvalusaide ja doaimmaide, geavahuvvojit riehta ja nu ahte ovddidit lága ulbmiliid,
- b) fuolahit ahte vásáhusat dáinna lágain árvoštallojuvvojit, ja ahte njuolggadusčoakkáldagat rievdaduvvojit dárbbu mielde,
- c) addit čujuhuseid ja gohččumiid mat leat dárbbaslaččat joksat ulbmiliid mat leat namuhuvvon a bustáva vuolde,
- d) bargat dan badjelii ahte álggahuvvojit dutkammat main sáhtta leat mearkkašupmi dán lágas namuhuvvon bargamušaid čoavdimii,
- e) fuolahit ahte lea dohkálaš oahppofálaldat bargiide, ja fuolahit ahte olbmot geat galget geavahit lága muđui, ožžot dohkálaš bagadallamiid,
- f) fuolahit ahte ráhkaduvvojit diehtjuohkinveahkkeneavvut maid mánáidsuodjalusbálvalus sáhtta geavahit.

Stáhta regionála eiseváldi galgá

- a) go suohkan bivdá, de galgá veahkehit suohkana mánáidsuodjalusbálvalusa doalvut máná ruovttus eret,
- b) gozihit gávdnat ođđa biebmoruovttuid ja juohkit daid birra dieđuid,
- c) gozihit ahte biebmoruovttut ožžot dárbbaslaš oahpu ja oppalaš bagadallamiid.

Stáhta regionála eiseválddis galgá leat siskkáldas bearráigeahčču mii sihkkarastá ahte bargamušat doaimmahuvvojit gáibádusaid mielde maid láhka mearrida dahje mat leat lágas. Stáhta regionála eiseváldi galgá sáhttit čilget movt siskkáldas bearráigeahččan doaimmahuvvo nu ahte deavdá gáibádusa. Departemeanta sáhtta láhkaásahusain addit dárkilit mearrádusaid mat gusket siskkáldas bearráigeahččamii.

Fylkkamánne lea stáhta mánáidsuodjaluseiseváldi fylkkadásis. Fylkkamánne lea geatnegahtton gozihit earenoamážit iešguđet suohkana mánáidsuodjalusdoaimmaid. Dat mearkkaša ahte fylkkamánne galgá

- a) gozihit ahte suohkanat čađahit daid bargamušaid maid sis dán lága mielde lea geatnegasvuohta bargat,
- b) fuolahit ahte suohkanat ožžot neavvagiid ja bagadallamiid,
- c) gozihit institušuvnnaid ja váhnemiid ja mánáid váste guovddážiid 5. kapihttala vuođul ja fuolahusguovddážiid mat leat vuolleahkahaččaid váste kapihtal 5A vuođul.

Departemeanta sáhtta addit dárkilit láhkaásahusaid mat gusket siskkáldas bearráigeahččama čađaheapmái, vrd. njealját lađđasiin.

Mánáidsuodjalusinstitušuvnnaid leat stáhta mánáidsuodjaluseiseváldi báikkálaš dásis, vrd. 5.kapihttaliin.

Departemeanta sáhtta gáibidit ahte suohkanorgánat mat gullet dán lága vuollái, almmá jávohisvuođageaskku haga, addet daid dieđuid ja dieđáhusaid maid departemeanta dárbbasa čađahit iežas bargamušaid vuosttaš lađđasa vuođul. Stáhta dearvvašvuođabearráigeahčču ja fylkkamánne sáhttet gáibidit ahte

suohkanorgánat maidda lága 5. kapihtal gusto, ja vuolleahkahaččaid fuolahusguovddážat maidda lánka gusto, almmá jávohisvuodageaskku haga, addet dieđuid ja dieđáhusaid maid eiseválddit dárbbasit vai sáhttet čađahit lága vullosaš bargamušaid. Stáhta dearvvašvuodabearráigeahčču ja fylkkamánne sáhttet gáibidit ahte buot institušuvnnat ja váhnemiid ja mánáid váste guovddážat, maidda lága 5.kapihtal gusto, ja vuolleahkahaččaid fuolahusguovddážat maidda lága 5 A kapihtal gusto, almmá jávohisvuodageaskku haga addet daid dieđuid ja dieđáhusaid maid eiseválddit dárbbasit vai sáhttet čađahit lága vullosaš bargamušaid.

Dát eiseválddit sáhttet maid gáibidit beassat buot institušuvnnaide ja váhnemiid-ja mánáidguovddážiidda mat gullet lága 5. kapihtalii, ja fuolahusguovddážiidda mat leat ásahuvvon vuolleahkahaččaid váste, mat gullet lága 5 A kapihtalii.

Departemeanta sáhtta addit dárkilit lánkaásahusaid stáhtii gullevaš mánáidsuodjaluseiseválddiid válddi, bargamušaid ja guovddáš, regionála ja báikkálaš organiserema birra.

Rievdaduvvon lágain miessemánu 9.b.2003 nr.29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9. b.2003 resolušuvnnain nr. 596), geassemánu 17.b.2005 nr.65 (fámus ođđajagimánu 1. b.2006, geassemánu 17.b.2005 res.nr. 614), miessemánu 30. b.2008 nr.36 (fámus suoidnemánu 1. b.2008, miessemánu 30. b. 2008 res.nr.517).

§ 2-3a. Earenoamáš mearrádusat Oslo suohkanii

Lága mearrádusat mat gusket stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi bargamušaide ja váldái, eai guoskka Oslo suohkanii. Oslo suohkanis galgá suohkan áimmahuššat stáhtii gullevaš regionála eiseválddi bargamušaid ja válddi.

Departemeanta sáhtta addit dárkilit lánkaásahusaid mat gusket Oslo suohkana geatnegasvuodáide, bargamušaide ja gelbbolašvuhtii ja stáhta bearráigeahččamii ja dárkkisteapmái.

Lasihuvvon lágain miessemánu 9. b. 2003 nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1. b.2004, miessemánu 9 .b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 2-3b. Stáhta dearvvašvuodabearráigeahču gozihandoaimma

Stáhta dearvvašvuodabearráigeahčču lea juohke suohkana mánáidsuodjalusdoaimma bajemusdási fágalaš bearráigeahčči, dat guoská maid institušuvnnaide, váhnemiid-ja mánáidguovddážiidda ja vuolleahkahaččaid fuolahanguovddážiidda maidda dát lánka guoská. Stáhta dearvvašvuodabearráigeahčču galgá dán barggu doaimmahit dan mielde mii lea mearriduvvon mánáidsuodjaluslágas ja dasa guoskivaš lánkaásahusain.

§ 2-4. Geahččaladdan

Gonagas sáhtta miehtat dasa ahte suohkaniin álggahuvvojit geahččaladdanbarggut maid ulbmil lea ovddidit ovttasbargovugiid mánáidsuodjalusbálvalusa ja vejolaš ovttasbargobeliid stáhtalaš, fylkasuohkanlaš ja suohkanlaš hálddašemiid gaskka.

Gonagas sáhtta miehtat dasa ahte earáid ektui geat bálvalit hálddašanorgána dahje geat barget hálddašanorgána ovddas, spiehkastuvvo lágavuloš jávohisvuodageaskkus mii lea mearriduvvon dán lágas ja čuovvovaš lágain: Suoidnemánu 2. b. 1999 lánka nr. 61 spesialistadearvvašvuhtii gullevaš bálvalusaid birra jna. § 6-1, suoidnemánu 2. b. 1999 lánka nr. 64 dearvvašvuodabargiid jna, birra kapihtal 5, guovvamánu 10. b. 1967 lánka hálldahusáššiid gieđahallanvugiid birra §§ 13 gitta 13 f rádjái, geassemánu 17. b. 2005 lánka nr. 64 mánáidgárddiid birra § 20, skábmamánu 19. b. 1982 lánka nr. 66 suohkaniid dearvvašvuodabálvalusa birra § 6-6, juovlamánu 13. b. 1991 lánka nr. 81 sosiála bálvalusaid birra jna. § 8-8 ja suoidnemánu 17. b. 1998 lánka nr. 61 vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa birra § 15-1. Sáhtta maid mieđihuvvot ahte geahččaladdanbáikái ásašuvvo oktasaš registrerenkartotehka. Kartotehka galgá mitalit leat go iešguđet hálddašanorgánas dieđut dihto klieantta dahje pasieantta birra, ja gos dat dieđut sáhttet leat gávdnamis.

Juohke geahččaladdamii galget ráhkaduvvot njuolggadusat. Njuolggadusaid mearrida suohkanstivra. Njuolggadusaid ráhkadettiin geavahuvvo hálldahuslága § 37 seamma lánkái.

Njuolggadusaid galgá Gonagas dohkkehit. Dohkkehettiin sáhtta Gonagas rievdadit njuolggadusaid veaháš. Gonagas sáhtta maid dohkkehuvvon njuolggadusaide buktit smávit rievdadusaid.

Gonagas sáhtta dárkilit njuolggadusaid addit geahččaladdamiidda dán mearrádusa vuodul, mahkáš galle geahččaladdanovttadaga sáhttet leat oktiibuot ja gallis sáhttet leat juohke geahččaladdanguovllus, geahččaladdanovttadagaid ja geahččaladdanguovlluid válljenvuogi birra, ja movt dohkkehit ja álggahit geahččaladdamiid.

Departemeanta galgá bajimus dásis gozihit geahččaladdandoaimma.

Lasihuvvon skábmamánu 25. b. 1994 lágain nr. 62, rievdaduvvon miessemánu 5. b. 1995 lágain nr. 19 (fámus ođđajagimánu 1. b. 1996), suoidnemánu 17. b. 1998 lágain nr. 61 (fámus borgemánu 1. b. 1999, skábmamánu 27. b. 1998 resolušuvnnain nr. 1096), miessemánu 9. b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1. b. 2004, miessemánu 9. b. 2003 res. nr. 596), juovlamánu 21. b. 2005 lágain nr. 122 (fámus ođđajagimánu 1. b. 2006).

§ 2-5. Mánáidáššedovdi kommišuvdna

Mánáidáššedovdi kommišuvdna galgá árvoštallat áššedovdiid raporttaid mánáidsuodjalusáššiin. Kommišuvdna miellahtuid nammada Gonagas.

Kommišuvdna dieđiha barggaheaddjái ja áššedovdái iežas árvoštallama. Departemeanta sáhtta mearridit dárkilit njuolggadusaid kommišuvdna bargamušaid, organiserema ja áššemeannudeami birra.

Kapihtal 3. Suohkana ja mánáidsuodjalusbálvalusa oppalaš bargamušat.

Bajilčála rievdaduvvon geassemánu 17. b. 2005 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1. b. 2006. geassemánu 17. b. 2005 resolušuvnnain nr. 614).

§ 3-1. Mánáidsuodjalusbálvalusa eastadandoaimmat.

Suohkan galgá dárkilit gozihit mánáid eallindiliid, ja suohkanis lea ovddasvástáduš gávdnat doaimmaid mat sáhttet eastadit fuolahisvuođa ja láhttenváttuid.

Mánáidsuodjalusbálvalus lea earenoamáš ovddasvástáduš fuomášit mánáid geat ellet fuolahisvuođas, geain leat láhtten-, sosiála ja dovdováttut, nu árrat ahte sáhttet garvit bastevaš váttisvuođaid ja álggahit veahkkedoaimmaid daid váttisvuođaide.

§ 3-2. Ovttasbargu hálddašeami eará osiiguin.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá váikkuhit dan ahte maiddá eará almmolaš orgánat fuolahit máná beroštumiid.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá bargat ovttas eará surggiiguin ja hálddašandásiiguin, dakkár diliin go ovttasbargu sáhtta leat veahkin čoavdit čuolmmmaid mat dain bargamušain leat, mat gullet dán lága geatnegasvuođaide. Oassi dán barggus lea ahte mánáidsuodjalusbálvalus galgá addit cealkámušaid ja rávvagiid, ja searvat suohkana ja fylkasuohkana plánendoaimmaide ja ovttasbargoorgánaide mat ásahuvvojit.

§ 3-2a. Geatnegasvuohta ráhkadit oktagaslaš plána

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá ráhkadit oktagaslaš plána mánái gii dárbaša guhkesáigái oktiiheivehuvvon veahkkedoaimmaid dahje bálvalusaid, jus dat adno leat dárbašlašžan vai nákke ásahit ollislaš fáladaga mánái, ja go dasa lea miedáhus. Mánáidsuodjalusbálvalus galgá plána ráhkadeami oktavuodas ovttasbargat eará ásahusaiguin gos máná oažžu veahki.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusa bokte mearridit dárkileappot makkár mánájoavkkuide dát geatnegasvuohta guoská, ja maid plána berre sisttisdoallat.

§ 3-3. Ovttasbargu eaktodáhtolaš organisašuvnnaiguin.

Mánáidsuodjalusbálvalus berre maid ovttasbargat eaktodáhtolaš organisašuvnnaiguin mat barget mánáiguin ja nuoraiguin.

§ 3-4. Orrunveahkki oktonas vuolleahkahaš báhtareddjiide ja dorvoohcciide.

Go galgá veahkehit oktonas vuolleahkásaččaid geat leat ohcan dorvvu dahje geat leat ožžon orrunlobi riikkas diekkár ohcamuša vuođu, de ferte suohkan árvvoštallat juohke ovtta sierranas dárbbuid ja dan vuođu fállat heivvolaš orrunbáikki. Gonagas sáhtta addit lánkaásahusa suohkaniid orrunveahki bargamušaid birra.

Jus suohkan dakkár árvvoštallamiid vuođu mat leat namahuvvon vuosttaš lađđasis, jáhkká ahte lea govttolaš ágga navdit ahte dilli lea nu ahte 4. kapihttala vuođu berre álggahit veahkkedoaimmaid, de galgá mánáidsuodjalusbálvalus iskat dilálašvuođa, vrd. § 4-3.

Kapihtal 4. Earenoamáš doaimmat.

§ 4-1. Vuhtiiváldit mii mánnái lea buoremus.

Dan kapihttala mearrádusaid geavaheamis galgá mearrideaddji deaddu biddjojuvvot dasa ahte gávdnat veahkkedoaimmaid mat mánnái leat buoremusat. Dat mearkaša ahte galgá eanemus deattu bidjat dasa ahte gávdnat mánnái stádis ja buori oktavuoda rávisolbmuiquin, ja fuolahandoaimmain galgá leat bissovašvuohta.

§ 4-2. Dieđáhusat mánáidsuodjalusbálvalussii.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá farggamusat ja maŋimustá ovdalgo vahkku lea vássán, giedáhallat dieđáhusaid mat leat bohtán ja árvoštallat galgá go dieđáhusa čuovvolit iskkademiiguin § 4-3 vuođul.

§ 4-3. Mánáidsuodjalusbálvalusa vuoigatvuohta ja geatnegasvuohta diđoštít.

Jus lea govttolaš ágga navdit ahte dilli lea nu ahte dán kapihttala vuođul berre álggahit doarjjadoaimmaid, galgá mánáidsuodjalusbálvalus farggamusat iskat dilálašvuođa, vrd. § 6-9 áigemiiguin.

Iskkadeamit galget dahkkot nu ahte dat unnimus lági mielde vahágahttet sin geaidda dát čuohcá, ja dat eai galgga dahkkot viidábut go maid ulbmil gáibida. Galgá hehttet ahte dieđut iskkadeami birra viidánit dárbbasmeahttumit.

Váhnemat dahje son gean luhtte mánná orru, eai sáhte caggat ruovttudili iskkadeami, nu movt dat namuhuvvo vuosttaš lađđasis.

Mánáidsuodjalusbálvalus sáhtta bivdit áššedovdiin veahki. Áššedovdi raportta galgá Mánáidáššedovdi kommišuvdna vuos giedáhallat ovdalgo dat biddjojuvvo vuođđun mearrádussii ahte veahkkedoaimma álggahit mánáidsuodjaluslága 4.kapihttala mielde.

Mánáidsuodjalusbálvalus, ja áššedovdit maid sii geavahit veahkin, sáhttet gáibidit beassat mánáin ságastallat sierra lanjas. Jus vihkot ahte mánná illástuvvo dahje gillá eará duođalaš veahkaváldima ruovttus, vrd. § 4-12 vuosttaš lađđasa c bustávain, sáhtta mánáidsuodjalusbálvalus gohččut ahte mánná dolvojuvvo buohccivissui dahje eará sadjái iskkadeapmái.

§ 4-4. Veahkkedoaimmat mánáide ja mánnábearrašiidda.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá neavvumiin, bagadallamiin ja veahkkedoaimmaiguin láchit juohke mánnái buori eallindili ja ahtanuššanvejolašvuođaid.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá, jus mánás lea earenoamáš dárbu, ruovttudili dahje eará ákkaid geažil, fuolahit ahte máná ja bearraša várás álggahuvvujit

veahkkedoaimmat, omd. ahte doarjjaolmmoš nammaduvvo, ahte mánná beassá mánáidgárdái, ahte ruktui dahje váhnemiid ja mánáid váste guovddáži ásahuvvo duddenveahkki dan botta doppe leat ássamin, dahje fuolahit váhnemiidda juogalágan doarjjadoaimma. Seammaládje galgá mánáidsuodjalusbálvalus maiddái geahččalit álggahit doaimmaid mat sáhttet arvosmahttit máná ádjánit astoáiggedoaimmaiguin, dahje váikkuhit dan ahte mánná oažžu oahppo- dahje bargofálaldaga, dahje vejolašvuoda orrut eará sajis go ruovttus. Mánáidsuodjalusbálvalus sáhttá maiddái bidjat ruovttu geahču vuollái dainna lágiin ahte nammaduvvo bearráigeahčči mánnái.

Mánáidsuodjalusbálvalus sáhttá maid juolludit ruhtadoarjaga veahkkedoaimman mánnái.

Fylkkanammagoddi sáhttá jus leaš dárbu, mearridit ahte váhnemat galget bidjat máná mánáidgárdái dahje eará heivvolaš beaivefálaldahkii. Fylkkanammagoddi sáhttá mearridit bearráigeahču go dilli lea nugo § 4-12 dadjá. Máná várás gii lea čájehan duođalaš láhttenváttuid, vrd. § 4-24 vuosttaš lađđasiin, dahje gii orro oažžugohtán diekkár duođalaš láhttenváttisvuodaid, sáhttá fylkkanammagoddi mearridit váhnemiidda dakkár doarjjadoaimmaid maid ulbmil lea geahpedit máná láhttenváttuid, vaikko mánná ieš ii mieđihivčče ge dasa. Diekkár doarjjadoaimmaid váhnemiidda sáhttá maid čađahit almmá máná mieđiheami haga, go doaimmat ásahuvvot oassin institušuvnna orruma loahpaheapmái § 4-24 vuodul. Doarjjadoaimmat váhnemiidda eai sáhte doalahuvvot guhkit go guhitta mánu maŋŋá fylkkanammagoddi mearrádusa.

Go nuppi lađđasa eavttut leat devdojuvvon, ja jus dárbbuid ii sáhte čovdit eará veahkkedoaimmaiguin, sáhttá mánáidsuodjalusbálvalus maiddái lágaidit saji biebmoruktui, institušuvnii dahje volleahkásaččaid fuolahusguovddáži. Jus oaidná ahte váhnemat guhkit áigái eai sáhte fuolahit máná dohkálaččat, berre árvvoštallat galgá go dakkaviđe mearridit ahte mánáidsuodjalus váldá fuola mánnás, § 4-12 vuosttaš lađđasa vuodul, dan sadjái go eaktodáhtolaččat bidjat máná juosat dan paragrafa vuodul.

Rievdaduvvon geassemánu 17.b.2005 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2006,geassemánu 17.b.2005 resolušuvnnain nr. 614), juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2007, juovlamánu 1.b. 2006 res. nr. 1332), miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008 miessemánu 30.b. 2008 res.nr. 517).

§ 4-5. Veahkkedoaimmaid čuovvoleapmi.

Go veahkkedoaimmaid álggaheapmi mearriduvvo, galgá mánáidsuodjalusbálvalus ráhkadit áigeráddjejuvvon plána doarjjadoaimmaide. Mánáidsuodjalusbálvalus galgá diđoštallat movt mánáin ja váhnemiiguin mánná, ja árvvoštallat veahki ávkálašvuoda, ja árvvoštallat livččii go dárbu ásaht ođđa doarjjadoaimmaid, dahje lea go vuoddu váldit máná eará fuolahussii. Doaimmaplána galgá jámma árvvoštallojuvvot.

§ 4-6. Gaskaboddosaš mearrádusat fáhkadiliin.

Jus mánná lea fuola haga dan sivas go váhnemat leat buohccit dahje mánná lea fuola haga eará sivaide geažil, galgá mánáidsuodjalusbálvalus álggahit veahkkedoaimmaid maidda dallánaga lea dárbu. Dákkár doaimmaid ii sáhte bisuhit váhnemiid dáhtu vuostá.

Jus lea várra ahte mánnái lea sakka vahágin orrut ruovttus, sáhtta mánáidsuodjalushálddahusa jođiheaddji dahje áššáskuhtttineiseváldi almmá váhnemiid mieđáhusa haga, dallánaga gaskaboddosaččat mearridit ahte mánnái lágiduvvo orrun eará sadjái go ruovttus.

Mánáidsuodjalushálddahusa jođiheaddji sáhtta dákkár dilis maiddái dahkat mearrádusa § 4-19 vuodul.

Jus mearrádus lea dahkkon nuppi lađđasa vuodul, galgá gáibádus mii guoská doarjjadoaimmaid ásahepmái, nu movt namuhuvvon § 7-1, sáddejuvvot fylkanammagoddái farggamusat, ja manjimustá ovdalgo guhtta vahku lea vássán, muhto ovdalgo guokte vahku lea vássán jus mearrádus lea dahkkon § 4-24 vuodul.

Jus ášši ii leat sáddejuvvon fylkanammagoddái ovdal áigemeiid mat leat namuhuvvon njealját lađđasis, manná mearrádus eret fámus.

Rievaduvvon geassemánu 4.b.1999 lágain nr. 35 (fámus čakčamánu 1.b.1999, geassemánu 4.b.1999 resolušuvnnain nr. 863), juovlamánu 1.b.2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2008, skábmamánu 30.b.2007 res. nr. 1348).

§ 4-7. Mánát geaidda váhnemat ieža lágidit orruma eara sadjái go ruovttus.

Jus mánná biddojuvvo earáid lusa orrut nu ahte ii sáhte dadjat ahte leaba váhnemat geat máná fuolaheaba beaivválaččat, sáhtta mánáidsuodjalusbálvalus gáibidit dohkkehit ođđa orrunsaji jus mánná galgá dan báikkis orrut guhkit go guokte mánu, vrd. § 4-22 nuppi lađđasiin. Dan sáhtta gáibidit seamma vuodul go iskkademiid čađaheami § 4-3 vuodul. Njuolggadusat mat gusket § 4-3 vuodul iskkademiide, galget dákkár diliin maid čuvvojuvvot.

Dohkkehangáibádus ii gusto go mánná lea badjel 15 jagi, go eará báikkis orrun lea dárbbášlaš máná skuvlavázzima geažil, dahje go mánná biddojuvvo almmolaš institušuvdnii dearvvašvuoda dahje ahtanuššama geažil.

Go mánáidsuodjalusbálvalus oazžu dieđu ahte mánná lea biddojuvvo eará báikái go ruoktot, vuosttaš lađđasa vuodul, de galgá guorahallat lea go dárbu ásahit veahkkedoaimmaid mat sáhttet addit váhnemiidda vuoddu doalahit máná iežaska luhtte, dahje mat muđui livčče sávahahttit máná dihtii. Guorahallama čađaheamis gustojit § 4-3 nubbi, goalmát ja njealját lađđasat. Guorahallama ii dárbbáš čađahit jus dieđut mat gávdnojit, čájehit ahte ii leat dárbbášlaš šat diđoštít eanet.

§ 4-8. Gielddus sirdit máná, dahje fuolaváldinmearrádus, go mánná ii oro ruovttus.

Jus váhnemat leat lágidan mánnái eará orrunsaji go ruovttus dahje miehtan dákkár lágideapmái § 4-4 vuodul, sáhtta fylkkanammagoddi mearridit ahte mánná gitta golmma mánnui ii galgga sirdojuvvot. Dákkár mearrádusa sáhtta dahkat dušše dalle go ii leat govttolaš ágga máná sirdit, dahje jus sirdin sáhtta vahágahttit máná. Mearriduvvon áigodagas galgá mánáidsuodjalusbálvalus láchit dili nu ahte sirdin unnimus lági mielde čuočá mánnái.

Jus lea oppa mihá jáhkehahtti ahte sirdin dagaha dilálašvuoda dahje vára mánnái nu movt namuhuvvon § 4-12 vuosttaš lađđasis, sáhtta mearridit eará

fuolaheaddji mánnái. Dákkár mearrádusa sáhtá maid dahkat ovdalgo njuoratmáná sirdojuvvo váhnemiid lusa. § 4-12 nubbi ja goalmát lađđasat gustojit seammaládjje.

Vaikko vel § 4-12 eavttut eai leat ollašuvvan, de sáhtá mearridit sirdit fuolaheami jus mánná lea orron eará sajes go ruovttus guhkit go guokte jagi, ja mánná lea čatnasan olbmuide ja birrasii doppe gos lea, ahte go oppa dili árvvoštallá, de sáhtá navdit ahte sirdin soaitá mielddisbuktit váttisvuođaid mánnái.

§ 4-9. Gaskaboddosaš mearrádusat § 4-8 vuodul.

Mánáidsuodjalushálddaha jodiheaddji sáhtá dahkat gaskaboddosaš mearrádusa § 4-8 vuosttaš lađđasa ja nuppi lađđasa nuppi cealkaga vuodul, jus dat beroštumiid maid mearrádus galggašii fuolahit, sáhttet sakka vahágahttojuvvot jus mearrádus ii dahkko ja čađahuvvo dalán.

Mánáidsuodjalushálddaha jodiheaddji sáhtá maid, go lea dahkkon gaskaboddosaš mearrádus § 4-8 nuppi lađđasa nuppi cealkaga vuodul, dahkat gaskaboddosaš mearrádusa § 4-19 vuodul.

Jus lea dahkkon gaskaboddosaš mearrádus, galgá doarjjadoaimmaid álgaheami gáibádus nugo namuhuvvon § 7-11 sáddejuvvot fylkanammagoddái farggamusat, ja maŋemustá guđa vahku siste.

Jus ášši ii leat sáddejuvvon fylkanammagoddái dan áigemeari siste mii daddjo goalmát lađđasis, de mánná mearrádus eret fámus.

Rievdaduvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2008, skábmamánu 30.b.2007 resolušuvnnain nr. 1348).

§ 4-10. Mearrádus medisiinnalaš iskkadeami ja divššu birra.

Jus lea vuodđu jáhkkit ahte mánás lea heaggaváralaš dahje eará duođalaš dávda dahje vihki, ja jus váhnemat eaba fuolat máná iskkadeapmái dahje dikšui, sáhtá fylkanammagoddi mearridit mánáidsuodjalusbálvalusa vehkiin ahte máná galgá doavttir iskat, dahje ahte mánná dolvojuvvo buohccivissui iskkadeapmái. Fylkanammagoddi sáhtá maiddái mearridit ahte dákkár dávda galgá dálkkoduvvot buohcciviesus dahje ruovttus doaktára gohččuma mielde.

§ 4-11. Mearrádus mánáid divššodeami birra geain leat earenoamáš dikšun- ja oahppodárbbut.

Jus váhnemat eai fuolat doaimaváillat dahje earenoamáš veahkkedárbbašeadji mánnái dárbbašlaš divššu ja oahpu, sáhtá fylkanammagoddi mearridit ahte mánná galgá dikšojuvvot dahje oažžut oahpu mánáidsuodjalusbálvalusa vehkiin.

§ 4-12. Mearrádus váldit fuola mánás.

Mearrádus ahte ferte máná fuolaheami sirdit earáide, sáhtá dahkkojuvvot

- a) jus beaivválaš fuolahusas maid mánná oažžu, leat duođalaš váilevuodát, dahje jus leat duođalaš váillit máná ovttastallamis olbmuiquin ja jus mánás ii leat dat oadjebasvuohta maid dárbbáša iežas agi ja ovdáneami ektui,
- b) jus váhnemat eai fuolat buohcci, doaibmaváillet dahje earenoamážit veahkkedárbbášeadji mánnái dárbbášlaš divššu ja oahpu maid son earenoamážit dárbbáša,
- c) jus mánná illástuvvo dahje gillá eará duođalaš veahkaválddálašvuođa ruovttus dahje
- d) jus lea sakka jáhkehahti ahte máná dearvvašvuohta dahje ovdáneapmi sáhtta duođalaččat vahágahttojuvvot danin go váhnemat eaba nákke váldit doarvái ovddasvástádusa mánás.

Mearrádusa vuosttaš lađđasa vuodul sáhtta dušše de dahkat go lea dárbu dan dahkat máná dilálašvuođa geažil. Dákkár mearrádusa ii sáhtege dahkat jus lea vejolaš láchčit mánnái dohkálaš dilálašvuođa veahkkedoaimmaiguin § 4-4 dahje § 4-10 dahje § 4-11 vuodul.

Vuosttaš lađđasa vuodul mearrádusa galgá fylkkanammagoddi dahkat 7.kapihttala njuolggadusaid mielde.

§ 4-13. Fuolaváldinmearrádusa fápmuibidjan.

Mearrádus mii guoská fuolaváldinsirdimii, galgá biddjot doibmii nu johtilit go vejolaš. Mearrádus mánná eret fámus jus dan ii bija doibmii ovdalgo guhtta vahku lea vássán dan rájes mearrádus dahkkui. Fylkkanammagoddi sáhtta manjedit áigemeari earenoamáš ákkaid geažil.

Rievvaduvvon geassemánu 4.b.1999 lágain nr. 35 (fámus čakčamánu 1.b. 1999, geassemánu 4.b. 1999 resolušuvnnain nr. 863).

§ 4-14. Gosa máná bidjat manjá fuolaváldinmearrádusa.

Go mearrádus lea dahkkon § 4-12 dahje § 4-8 nuppi ja goalmát lađđasa vuodul, galgá mánná sirdojuvvot

- a) biebmoruktui, vrd. § 4-22,
- b) institušuvdnii, vrd. § 5-1 ja § 5-8,
- c) oahppo- dahje dikšuninstitušuvdnii go dat lea dárbbášlaš danin go mánná lea doaibmaváillet, dahje
- d) volleahkásaččaid fuolahusguovddáži, vrd. kapihttaliin 5 A.

Rievvaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004 miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596), miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b. 2008 miessemánu 30.b. 2008 res.nr. 517).

§ 4-15. Báikki válljen dihto áššis.

Dan rámma siskkobealde mii lea mearriduvvon § 4-14 vuodul, galgá báiki gosa máná doaimmaha válljejuvvot máná iešvuođa vuodul ja dan vuodul ahte mánná

dárbbáša fuola ja oahpu stádis birrasis. Galgá maiddái váldit vuhtii ahte galggašii šaddat bissovašvuolta máná bajásgeassimis, ja galgá vuhtiiváldit máná čearddalaš, oskkolaš, kultuvrralaš ja gielalaš duogáža. Dasa lassin galgá maid vuhtiiváldit man guhká mánná jáhkkimis bohtá leat dan báikkis gosa doaimmahuvvo, ja lea go vejolaš ja sávahahtti ahte mánná ovtastallá dahje doalaha eará oktavuodá váhnemiiguin.

Evttohusastis fylkanammagoddái galgá mánáidsuodjalusbálvalus čilget daid oainnuid maid berre bidjat vuodđun go vällje gosa dihto áššis galgá máná bidjat ássat. Mearrádusastis sáhtá fylkanammagoddi bidjat eavttuid báikki välljemii. Jus máná ii sáhte bidjat dan báikái mii lea evttohuvvon dahje mearriduvvon, galgá ášši ovddidit ođđasis fylkanammagoddái.

Juo de go mearriduvvo váldit fuolahanoavddasvástádusa galgá mánáidsuodjalusbálvalus mearridit mánnái fuolahanplána. Mañimustá guokte jagi mañnjá fylkanammagotti mearrádusa, galgá mánáidsuodjalusbálvalus mearridit mánnái boahtheáigái fuolahanplána man ii sáhte rievdadit muđui go dan eavttut eai šat gávdno.

Buori áiggis ovdalgo mánná deavdá 18 jagi, galgá mánáidsuodjalusbálvalus ovttasráđiid mánáin árvoštallat galgá go mánná ain leat doppe gos lea, vai galgá go mánná oažžut eará veahkkedoaimmaid mañnjá go lea deavdán 18 jagi. Jus mánná dasa miehtá, galgá mánáidsuodjalusbálvalus ráhkadit plána mas boahthevaš doaimmat čilgejuvvojit. Dan plána ii sáhte rievdadit.

Rievdaduvvon geassemánu 26.b.1998 lágain nr. 42 (fámus čakčamánu1.b.1998), borgemánu 1.b. 2003 lágain nr. 86 (fámus golggotmánu 1.b. 2003 borgemánu 1.b. 2003 resolušuvnnain nr. 991), juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu1.b.2007 juovlamánu 1.b.2006 res.nr. 1332).

§ 4-16. Fuolaváldinmearrádusa čuovvoleapmi.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá dárkilit gozihit daid mánáid ahtanuššama geaid várás fuolaváldin lea mearriduvvon, ja galgá maiddái dárkilit gozihit sin váhnemiid ovdáneami. Mánáidsuodjalusbálvalus galgá oanehis áiggi mañnjá go lea ovdasvástádusa váldán eret váhnemiin, váldit oktavuodá váhnemiiguin ja fállat bagadallama ja čuovvolanveahki. Jus váhnemat dáhttot, galgá mánáidsuodjalusbálvalus oassin dien čuovvolanbarggus gaskkustit oktavuodá eará veahkkeásahusaiguin.

Rievdaduvvon geassemánu 17. b. 2005 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2006 geassemánu 17.b.2005 resolušuvnnain nr. 614).

§ 4-17. Máná sirdin.

Mánáidsuodjalusbálvalus sáhtá sirdit máná dušše de jus dilli lea rievdan ja dahkan dan dárbbášlažžan, dahje jus dat orru leamen buoremus mánnái. Mánáidsuodjalusbálvalusa mearrádusa sirdináššis sáhtá váidit fylkanammagoddái.

§ 4-18. Fuolahanoavddasvástádus váhnemiid sajis.

Go mearrádus § 4-12 vuodul, vrd. § 4-8 nuppi ja goalmát lađđasiin, biddjo doibmii, sirdása máná fuolaheapmi mánáidsuodjalusbálvalussii. Mánáidsuodjalusbálvalusa bealis galget biebmováhnemat dahje ásahus gos mánná orru, fuolahit máná beaivválaččat. Mánáidsuodjalusbálvalus sáhtta mearridit ahte biebmováhnemat dahje institušuvdna gos mánná orru, maddái sáhttet mearridit eará áššiin go dain mat gullet beaivválaš dikšumii.

Fylkkanammagoddi sáhtta mearridit ahte váhnemiin galgá leat mearridanváldi áššiin mat eai guoskka beaivválaš fuolaheapmái ja dikšui.

Rievdaduvvon miessemánu 7.b. 1993 lágain nr. 44.

§ 4-19. Ovtastallanriekti. Čiegus adreassa.

Mánás ja váhnemiin lea, jus eará ii leat mearriduvvon, vuoigatvuohta ovtastallat guhtetguimmiideasetguin.

Go fuolaheami sirdin lea mearriduvvon, galgá fylkkanammagoddi mearridit ovtastallanrievtti viidodaga, muhto sáhtta maid mearridit ahte máná dihtii ii galgga leat ovtastallan. Fylkkanammagoddi sáhtta mearridit ahte váhnemiin ii galgga leat vuoigatvuohta diehtit gos mánná lea.

Earát geain leamaš beaivválaš fuolahanoovddasvástádus mánnái váhnemiid sajis, ovdalgo fuolaheami sirdin mearriduvvui, sáhttet gáibidit fylkkanammagotti oaivila dasa ahte lea go sis riekti ovtastallat mánáin ja makkár viidodat ovtastallamis galgá leat.

Máná fuolkkit, dahje earát geaidda mánás lea lagas oktavuoha, sáhttet gáibidit fylkkanammagotti oaivila dasa ahte lea go sis riekti ovtastallat mánáin ja makkár viidodat ovtastallamis galgá leat go

- a) nubbi dahje goappešagat váhnemiin leat jápmán, dahje
- b) fylkkanammagoddi lea mearridan ahte nuppis dahje goappešat váhnemiin lea gielddus ovtastallat mánáin dahje ahte váhnemiid ovtastallan mánáin galgá leat hui unnán.

Priváhta bealálaččat eai sáhte gáibidit ahte ášši mii guoská mánáin ovtastallamii galgá meannuduvvot fylkkanammagottis, jus fylkkanammagoddi dahje duopmostuollu juo lea giedahallan ášši maŋemus guoktenuppelot mánus.

Rievdaduvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2007 juovlamánu 1.b. 2006 resolušuvnnain nr. 1332).

§ 4-20. Váhnenoovddasvástádusa eretváldin. Adopšuvdna.

Go fylkkanammagoddi gearddi lea mearridan váldit ovddasvástádusa máná fuolaheamis, de sáhtta fylkkanammagoddi maddái mearridit ollásit eretváldit váhnenoovddasvástádusa. Jus váhnemiin eretváldo ovddasvástádus nu ahte mánná šaddá suodjára haga, galgá fylkkanammagoddi jođáneamos lági mielde nammadit ođđa suodjára mánnái.

Go lea mearriduvvon váldit eret váhnenovddasvástádusa, de sáhtá fylkkanammagoddi miehtat adopšuvdnii váhnemiid sadjái.

Dasa sáhtá mieđihuvvot jus

- a) adnojuvvo jáhkehahttin ahte váhnemat eai oppanassiige sáhte fuolahit máná dohkálaččat dahje máná lea nu čatnasan olbmuide ja birrasii doppe gos dat lea, ahte go ollislaččat árvvoštallá, de sáhtá mielddisbuktit duođalaš váttisvuođaid jus máná sirdá ja
- b) adopšuvdna lea buoremus mánái ja
- c) adopterenohccit leat leamaš máná biebmováhnemat, ja leat čájehan ahte leat dohkálaččat bajásgeassit máná dego dat livččii lean iežaset máná ja
- d) eavttut mat gusket adopšuvdnii miehtamii adopšuvdnalága vuođul, leat devdojuvvon.

Go fylkkanammagoddi mieđiha adopšuvnna dohkkehit, de galgá departemeanta čállit adopšuvdnadohkkeheami.

Rievdaduvvon geassemánu 17.b. 2005 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2006 geassemánu 17.b. 2005 resolušuvnnain nr. 614).

§ 4-21. Fuolaváldinmearrádusa loahpaheapmi.

Fylkkanammagoddi galgá loahpahit fuolaváldinmearrádusa go lea hui bures jáhkehahtti ahte váhnemat sáhttet dohkálaččat fuolahit máná. Almmatge ii galgga mearrádusa loahpahit jus máná lea nu čadnásan olbmuide ja birrasii doppe gos lea ahte go ollislaččat árvvoštallá, de sáhtá dagahit mánái duođalaš váttisvuođaid jus máná sirdá. Ovdalgo fuolaváldinmearrádus loahpahuvo, galget máná biebmováhnemat oažžut vejolašvuoda cealkit áššái.

Ášši bealálaččat eai sáhte gáibidit ahte fylkkanammagoddi galgá gieđahallat fuolaváldinmearrádusa fámohuhttima, jus fylkkanammagoddi dahje duopmostuollu manjimus guoktenuppelohkái mánus juo lea gieđahallan dan ášši. Jus fámohuhttingáibádus ovddit mearrádusas dahje duomus ii leat váldojuvvon vuhtii čujuhettiin § 4-21 vuosttaš lađđasa nuppi cealkagii, sáhtá ođđa meannudeami gáibidit dušše dakkár oktavuodain gos sáhtá dokumenteret ahte máná dilálašvuodát lea arvat rievdan.

Rievdaduvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2007 juovlamánu 1.b. 2006 resolušuvnnain nr. 1332).

§ 4-22. Biebmuoktu.

Biebmuoktun dán lágas oaivvilduvvo

- a) priváhta ruoktu gosa máná váldo bajásgeassimii mánáidsuodjalusbálvalusa mearrádusa § 4-4 vuođul mii guoská veahkkedoaimmaide, dahje fuolaváldin oktavuodas § 4-12 dahje § 4-8 nuppi ja goalmmát lađđasa vuođul,
- b) priváhta ruovttut mat galget dohkkehuvvot § 4-7 vuođul.

Biebmováhnemiin galgá válljet olbmuid geain leat earenoamáš návccat fállat mánnái oadjebas ja buori ruovttu, ja geat sáhttet máná bajásgeassit daid eavttuid vuodul maid earet eará orruma guhkkodat gáibida, vrd. § 4-15.

Departemeanta sáhtta addit lánkaásahusaid dan birra makkár gáibádusaiguin galgá válljet biebmoruovttu. Dat sáhtta addit lánkaásahusaid biebmoruovttuid vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid birra, ja mánáidsuodjalusbálvalusa geatnegasvuodaid birra movt bagadit ja čuovvolit biebmoruovttuid, ja máná geahču birra biebmoruovttuin.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá nammadit bearráigeahččiid biebmoruoktománáide.

Ovddasvástádus dohkkehit ja bearráigeahččat ruovttu lea dan suohkanis gos biebmoruoktu lea.

Rievdaduvvon miessemánu 7.b. 1993 lágain nr. 44.

§ 4-23. Biebmoruovttu gaskkusteapmi.

Priváhta olbmui ii leat lohpi gaskkustit mánáide orrunsaji, jus ii leat sáhka adopšuvnnas. Eai organisašuvnnat ge sáhte dan dahkat almmá departemeantta lobádusa haga, mii fas bearráigeahččá doaimma.

Son guhte eaktodáhtolaččat rihkku dán gildosa vuosttaš lađđasa dahje lea fárus dan rihkkume, ránggáštuvo sáhkuiguin dahje giddagasain gitta golmma mánu rádjái. Geahččaleapmi ránggáštuvo seammaládje go dievas rihkkun.

Gaskkustandoaimmaide mat gusket mánnái mii galgá adopterejuvvot gusto adopšuvdnalága kapihtal 3 A.

Rievdaduvvon geassemánu 11.b. 1999 lágain nr. 38 (fámus juovlamánu 1.b.1999 geassemánu 11.b.1999 resolušuvnnain nr.662).

§ 4-24. Institušuvdnii bidjan ja doppe doalaheapmi almmá iežas mieđáhusa haga.

- Máná gii lea čájehan duođalaš láhttenválttisvuodaid
- duođalaš dahje geardduhuvvon kriminalitehtain,
 - gárrenmirkkuid boasttugeavahemiin guhkes áiggi vuolde dahje
 - eará lánká

sáhtta almmá máná iežas mieđiheami haga dahje almmá dan olbmo mieđiheami haga geas lea máná váhnenovddasvástádus, biddjojuvvot institušuvdnii áiccalmastimii, iskkademiide ja oanehis áiggi dikšumii gitta njealji vahku rádjái, dahje dan oanehit áigái mii mearrádusas daddjo. Ođđa mearrádusas sáhtta institušuvnnas leahkin áigi guhkiduvvot guhkimusat ođđa njeljiin vahkuin.

Jus lea jáhkkmis ahte mánás nugo namuhuvvon vuosttaš lađđasis, lea dárbu guhkit áiggi dikšumii, sáhtta mearriduvvot ahte máná galgá lágidit dikšun- ja oahppoinstitušuvdnii eanemusat guktenuppelot mánnui almmá máná iežas mieđiheami haga dahje almmá dan olbmo mieđiheami haga geas lea váhnenovddasvástádus mánnái. Ođđa mearrádusas sáhtta áigi dan báikkis gos

mánná lea, earenoamáš dilis guhkiduvvot eanemusat ođđa guoktenuppelot mánuin. Mánáidsuodjalusbálvalus galgá dađistaga čuovvut movt mánáin mánná doppe gos dat lea, ja árvvoštallat doarjjadoaimma ođđasit go máná áigi dan báikkis gosa lea biddojuvvon, lea bistán guhtta mánu.

Jus mánná biddjojuvvo fuolahanbáikái ovdalگو deavdá 18 jagi, sáhtta doaimmaid vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul čađahit nu movt fylkkanammagoddi lea mearridan, vaikko vel son deavdá ge 18 jagi dan áiggis go lea dan fuolahanbáikkis gosa lea biddjojuvvon.

Vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul sáhtta mearrádusa dušše dahkat jus institušuvdna fágalaččat ja ávnnaslaččat sáhtta fállat mánái dohkálaš veahki dan ulbmila ektui manne mánná lea dohko doaimmahuvvon.

Rievdaduvvon miessemánu 7.b 1993 lágain nr. 44 ja geassemánu 11.b. 1993 lágain nr. 70.

§ 4-25. Bargovuohki go mearrádus lea dahkkon § 4-24 vuodul.

Ovdalگو mearrádus dahkko § 4-24 vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul, galgá mánáidsuodjalusbálvalus árvvoštallat ii go baicca galggaše álggahit veahkkedoaimmaid § 4-4 vuodul. Mánáidsuodjalusbálvalus galgá maiddái plánet ja álggahit veahkkedoaimmaid mat leat dárbbaslaččat go áigu čuovvut máná orruma institušuvnnas.

Mearrádusa § 4-24 vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul galgá fylkkanammagoddi dahkat geavahettiin kapihtala 7 njuolggadusaid. Mánáidsuodjalushálddaha jodiheaddji ja áššáskuhtineiseváldi sáhttet dahkat gaskaboddosaš mearrádusa. § 4-6 nubbi, njealját ja viđát lađas gustojit seammaládje.

Mánáidsuodjalusbálvalus ii dárbbas mearrádusa bidjat doibmii jus dilli dan ii gáibit. Dan galgá dieđihit fylkanammagoddái. Jus mearrádus ii leat biddjon doibmii ovdalگو guhtta vahku lea vássán, de dat ii leat šat fámus.

Rievdaduvvon geassemánu 11.b. 1993 lágain nr. 70.

§ 4-26. Institušuvnnas doalahuheapmi mieđihemiin.

Mánná geas leat duođalaš láhttenválttisvuodát, sáhtta váldot dakkár institušuvdnii mii lea namuhuvvon § 4-24 vuosttaš ja nuppi lađđasis, maiddái máná iežas ja daid olbmuid mieđihemiin geain lea ovddasvástádus mánái. Jus mánná lea deavdán 15 jagi, lea doarvá ahte mánná ieš mieđiha.

Go mánná váldo institušuvdnii mieđihemiin, de sáhtta institušuvdna bidjat eaktun ahte mánná galgá doalahuvvot institušuvnnas gitta golbma vahku sisaváldima rájes. Jus institušuvdnii váldima ulbmil lea dikšun dahje oahpahus unnimusat golbma mánu, de maid sáhtta bidjat eaktun ahte mánná doalahuvvo institušuvnnas guhkimusat golbma vahku maŋŋá go mieđáhus čielgasit lea gessojuvvon ruovttoluotta.

Jus mánná gárgida, muhto vižžojuvvo ruovttoluotta ovdalگو golbma vahku leat vássán, lohko institušuvnnas doalahanáigi dan rájes go mánná buktojuvvui ruovttoluotta institušuvdnii fas.

Máná mieđáhus galgá leat čálalaš ja galgá addot institušuvnna jođiheddjiide maŋemustá de go máná ássan doppe álgá. Ovdalگو ássan mieđihuvvo, galgá mánái čilget eavttuid mat vejolaččat namuhuvvojit nuppi lađđasis.

Rievdaduvvon miessemánu 7.b. 1993 lágain nr. 44.

§ 4-27. Gosa sáhtta máná bidjat orrut go mearriduvvojit earenoamáš doaimmat mánáide ja nuoraide geain leat duođalaš láhttenváltut, vrd. §§ 4-24 ja 4-26

Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi galgá mearridit makkár institušuvdna galgá váldit máná dikšui mearrádusa vuođul mii lea namuhuvvon § 4-24:s, vrd. § 4-26:in. Sáhtta mearriduvvot ahte máná galgá biddjot biebmoruktui gos leat earenoamáš eavttut nagodit čoavdit daid váttisvuođaid mat leat.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004 miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr.596).

§ 4-28. Plána doaimmaide.

Go máná biddjojuvvo institušuvdnii almmá iežas mieđiheami haga, dahje dan olbmo mieđiheami haga geas lea váhnenovddasvástádus mánái, vrd. § 4-24, de galgá mánáidsuodjalusbálvalus bearráigeahččat ahte máná doarjjadoaimmaide ráhkaduvvo plána. Doaimmaidplána evttohus galgá leat fylkkanammagottis de go dat gieđahallá ášši. Loahpalaš plána doaimmaide ráhkaduvvo nu johtilit go vejolaš maŋjá go fylkkanammagotti mearrádus lea dahkkon. Plána ii galgga leat vuostálaga fylkkanammagotti mearrádusain dahje mearrádusa eavttuiguin. Maiddá de go mánáidsuodjalusbálvalus lea mielde doaimmaheamen máná institušuvdnii mieđiheami vuođul, vrd. § 4-26, galgá dat bearráigeahččat ahte máná doarjjadoaimmaide ráhkaduvvo plána, jus máná ja soai geain lea váhnenovddasvástádus mánái, mihtet dasa. Jus máná lea deavdán 15 jagi, lea máná mieđáhus doarvái. Jus lea vejolaš, de galgá doaimbaplána leat gárvvis ovdalگو máná sirdin álggahuvvo.

Doaimbaplána galgá rievdaduvvot jus máná dárbbut dan gáibidit. Doaimbaplána ráhkadeapmi ja rievdadeapmi galgá dahkkot nu guhkás go vejolaš ovttasráđiid mánáin. Go máná bidjan fuolahanbáikái dáhpáhuvá § 4-24 vuođul, de eai galgga dahkkot rievdadusat mat leat fylkkanammagotti mearrádusa dahje mearrádusa eavttuid vuostá. Go máná bidjan fuolahanbáikái dáhpáhuvá § 4-26 vuođul, de galgá leat mieđáhus nugo namuhuvvon vuosttaš lađđasa viđát ja guđát cealkagis ovdalگو doaimbaplána sáhtta rievdaduvvot.

Go fuolahanbáikái bidjan dáhpáhuvá stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi vehkiin, vrd. § 2-3, de galgá stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi, suohkana mánáidsuodjalusbálvalusa gohččuma mielde, veahkehit mánáidsuodjalusbálvalusa ráhkadit doaimmaide plána.

Departemeanta sáhtta addit lánkaásahusaid mat gusket doaimbaplána sisdollui.

Lasihuvvon geassemánu 4.b. 1999 lágain nr. 35 (fámus čakčamánu 1.b.1999, geassemánu 4.b.1999 resolušuvnnain nr. 863), rievdaduvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr.596).

Kapihtal 5. Institušuvnnat.

§ 5-1. Mánáidinstitušuvnnaid ovddasvástideaddji

Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddis lea ovddasvástádus álggahit ja jođihit institušuvnnaid, ja vejolaččat maid daidda čadnon spesialistabálvalusaid mat galget bargat mánáid fuolahemiin ja dikšumiin. Ovddasvástádus gusto institušuvnnaide mat gullet dán láhkii.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 5-2. (Loahpahuuvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).)

§ 5-3. (Loahpahuuvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).)

§ 5-4. Sisaváldin institušuvdnii ja olggosčáliheapmi institušuvnnas nu movt namuhuvvon § 5-1

Stáhta regionála eiseváldi galgá addit njuolggadusaid movt sisaváldin ja olggosčáliheapmi galgá mearriduvvot.

Jus lea mearriduvvon ahte mánái galgá sadji institušuvnnas, de institušuvdna ii sáhte biehttalit vuostáiváldimis máná.

Máná ii sáhte čálihit olggos ovdal áiggi almmá mánáidsuodjalusbálvalusa miedáhusa haga.

Sáhtá gáibidit dan fylkka fylkkamánne, gos institušuvdna lea, mearridit jus šaddá soahpameahtunvuohta sisaváldima dahje olggosčáliheami oktavuodas.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 5-5. (Loahpahuuvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr.596).)

§ 5-6. Ovttasbargu institušuvnnaiguin mat gullet eará lágaide

Daid mánáid várás, geaid árvoštallá doaimmahit institušuvdnii eará lága vuođu, galgá stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi fuolahit ahte ásahuvvo ovttasbargu mánáidsuodjalusbálvalusa, regionála eiseváldiid ja daid institušuvnnaid gaska. Gonagas sáhtá addit lánkaásahusaid ovttasbargovugiid birra, ja maiddái geatnegasvuođa birra mii guoská ovttasbargojoavkkuide ja sisaváldinteamaide oassálastimii.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 5-7. *Bearráigeahččan.*

Fylkkamánne gálga gozihit ahte institušuvnnat maidda § 5-1 gusto, stáhtalaš guovddážit váhnemiid ja mánáid váste ja priváhta ja suohkaniidda gullelaš institušuvnnat mat leat dohkkehuvvon § 5-8 vuodul, jođihuvvojit dán lága ja dasa gullelaš lánkaásahusaid mielde.

Jus fylkkamánne gávnnahe ahte institušuvdna dahje guovddáš ii jođihuvvo dohkálaččat, de sáhtta fylkkamánne gohččut ahte áššit njulgejuvvojit, dahje sáhtta mearridit ahte jođiheapmi galgá heaittihuvvot.

Fylkkamánne sáhtta nammadit gozihanlávdegotti mii čađat galgá bearráigeahččat institušuvnnaid ja guovddážiid. Departemeanta sáhtta addit lánkaásahusaid gozihanlávdegotti bargoviidodaga ja čoahkkádusa birra.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 5-8. *Priváhta ja suohkaniidda gullelaš institušuvnnat ja váhnemiid ja mánáid váste guovddážit*

Priváhta ja suohkaniidda gullelaš institušuvnnaid ja suohkaniid guovddážit váhnemiid ja mánáid váste sáhttet dušše daid mánáid váldit dikšui geaidda lánka gusto, jus stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi lea institušuvnna dahje guovddáža dohkkehan. Institušuvdna dahje guovddáš sáhtta dohkkehuvvot dušše de jus dat jođihuvvo dán lága mielde ja daid lánkaásahusaid mielde mat gullet dán lánkii, ja jus dat minddár jođihuvvo dohkálaččat. Dohkkeheamit mat dán lága vuodul mearriduvvojit, leat earjilmearrádusat maid sáhtta váidit stáhta guovddáš mánáidsuodjaluseiseváldái. Departemeanta sáhtta addit dárkilit lánkaásahusaid dohkkehanortnega birra, ja maiddái dan birra makkár eavttut dohkkeheapmái leat ja váidinortnega birra.

Departemeanta sáhtta addit lánkaásahusaid rehketoallama birra ja dan birra movt almmolaš eiseválddit galget beassat geahčadit rehketoaluid.

Rievdaduvvon geassemánu 4.b. 1999 lágain nr. 35 (fámus čakčamánu 1.b. 1999, geassemánu 4.b. 1999 resolušuvnnain nr. 863), miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 res. nr. 596).

§ 5-9. *Vuoigatvuodát dan áiggis go lea institušuvnnas mii gullá § 5-1 vuollái ja priváhta ja suohkaniidda gullelaš institušuvnnain mat leat dohkkehuvvon § 5-8 vuodul*

Institušuvnnaid galgá jođihit nu ahte mánát ieža besset mearridit persovnnalaš áššiin ja ovtastallat earáiguin dáhtuset mielde, nu guhká go dat heive máná ahká ja rávásmuvvamii, orruma ulbmilii ja institušuvnna jođihanovddasvástádussii, masa gullá maid oadjebasvuoda ja áiggiloaktima fuolaheapmi.

Mánáin galgá leat vuoigatvuohta beassat lihkadit sihke siskkobealde ja olggobealde, institušuvnna lagasbirrasis, daid gáržžidemiiguin mat mearriduvvojit oadjebasvuođa ja áiggiloaktima dárbbu dihte. Institušuvdna sáhtá gáržžidit daid mánáid lobi, geat dohko leat buktojuvvon mearrádusa dahje mieđáhusa vuođul nu movt namuhuvvon §:s 4-24 dahje §:s 4-26, guođdit lagasbirrasa nu guhká dat lea dárbbášlaš mearrádusa ulbmila vuođul.

li leat lohpi

- a) ránggáštít máná rumašlaččat,
- b) lásset máná sierra latnjii dahje geavahit sullasaš bággenvugiid earret de go lea lohpi addon lánkaásahusain mat leat namuhuvvon njealját lađđasa a bustáva vuolde,
- c) gozihit máná reivvestallama, earret de go lea lohpi addon lánkaásahusain mat leat namuhuvvon njealját lađđasa b bustáva vuolde.

Departemeanta sáhtá addit lánkaásahusaid

- a) dan birra movt ovdalis namuhuvvon merrosiid ollistit, dan vuolde maiddá bággenoaimmaid geavaheapmi,
- b) dainna ulbmiliin ahte hehttet buktimis gárrenmirkkuid dahje váralaš dinggaid institušuvdnii,
- c) dan birra movt máná opmodaga hálddašit.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 5-9a. Vuoigatvuođat go lea ássamin váhnemiid ja mánáid váste guovddážis

Váhnemiid ja mánáid váste guovddážat galget jođihuvvot nu ahte vuhtiiváldá ahte váhnemiin ja mánáin lea vuoigatvuohta priváhtaeallimii ja bearašeallimii, ja ahte váhnemiin lea riekti dahkat mearrádusaid mat gusket máná beaivválaš fuolaheapmái, nu guhká go dat heivehit dan ulbmilii manne sii leat guovddážis ássamin ja go heivejit guovddáža jođiheapmái, masa gullá oadjebasvuohta ja ahtanuššan.

Departemeanta sáhtá lánkaásahusain dárkileappot mearridit mánáid ja váhnemiid vuoigatvuođaid ja geatnegasvuođaid go sii leat guovddážiin mat leat váhnemiid ja mánáid váste.

§ 5-10. Oppalaš gáibádusat institušuvnnaide ja váhnemiid ja mánáid váste guovddážiidda

Sihkarastin dihtii dohkálaš standárda daid institušuvnnaide maidda § 5-1 gusto, ja stáhta guovddážiidda mat leat váhnemiid ja mánáid váste, sáhtá departemeanta addit bagadeaddji čujhusaid earet eará dan ektui makkár gáibádusat galget biddjot institušuvnnaide ja guovddážiidda, dasa gullet maid fágalaš gáibádusat ja gáibádusat makkár viessu ja rusttegat galget leat ja makkár bargoveahka.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

Kapihtal 5A. Fuolahusguovddážat mat leat vuolleahkahaččaid váste

Kapihttal lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008,miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr. 517).

§ 5A-1. Orrun vuolleahkahaččaid fuolahusguovddážis

Stáhta regionála mánáideiseváldi galgá láchčit vuolleahkahaččaid fuolahusguovddážii fáldaga mánáide geat bohtet dán riikii ja ohcet dorvvu almmá váhnemiid dahje earáid haga geain lea váhnenovddasvástáduš.

Fáldat galgá addot dan rájes mánná sirdojuvvo olgoriteiseváldiin stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldái, gitta dassážii mánnái lea lágiduvvon orrun muhtun suohkanii dahje lea guođđán riikka.

Mearráduš gusto vuolle 15 jahkásaš mánáide de go dorvoohcan ovddiduvvo. Mánáide geat leat badjel 15 jagi gusto mearráduš dan rájes Gonagas dan mearrida.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b. 2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 5A-2. Fuolahusa ovddasvástideaddji

Go mánná lea biddojuvvon fuolahusguovddážii, de lea stáhta mánáidsuodjaluseiseválddis ovddasvástáduš atnit mánás fuola. Fuolahusguovddážat galget dán divššu doaimmahit stáhta regionála mánáideiseválddi ovddas.

Fuolahusguovddáš galgá láchčit mánnái buori ovddasmorraša ja oadjebasvuođa ja gozihit ahte mánná oazžu dan čuovvuleami ja divššu maid dárbbáša.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 5A-3. Ovddasvástáduš vuhtiiváldit máná dárbbuid institušuvdnii boadidettiin

Fuolahusguovddážat galget, dalán go mánná bohtá guovddážii, árvvoštallat máná dilálašvuođa ja dárbbuid, ja vuhtiiváldit dáid dárbbuid buoremus lági mielde, juo ovdalguo čuovvolanmearráduš lea dahkkon § 5A-4 vuođu.

Jus fuolahusguovddáš árvvoštallá ahte guovddážis eai sáhte doarvái bures áimmahuššat máná dárbbuid, dahje jus mánná háliida orrut eará sajes go fuolahusguovddážis, de galgá fuolahusguovddáš addit dan birra dieđu mánáidsuodjalusválussii, ja oazžut sin árvvoštallat galgá go álggahit earenoamáš doaimmaid 4. kapihttala vuođu.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 5A-4. Čuovvolanmearráduš

Fuolahusguovddáš galgá searválaga mánáin čielggadit máná dili ja dárbbuid, ja ráhkadit evttohusa movt čuovvut máná dan botta dat leat fuolahusguovddážis. Evttohus galgá sáddejuvvot stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldái golmma

vahku siste maŋŋá go mánná lea boahtán guovddáži. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi galgá, ovdalgo guhtta vahku leat vássán dan rájes mánná bođii guovddáži, dahkat mearrádusa movt čuovvolit máná dan botta go lea guovddáži.

Čuovvolanmearrádus galgá leat vuodđun dasa movt viidáseappot čuovvut máná fuolahusguovddáži.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr.36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr. 517).

§ 5A-5. Ovddasvástádus čuovvut máná ovdáneami dan botta lea fuolahusguovddáži

Fuolahusguovddáš ja stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddit galget dárkilit čuovvut máná ovdáneami. Jus máná čuovvolandárbbut rivdet mearkašahhti láhkái, de galgá, jus orro dárbu, dahkot ođđa čuovvolanmearrádus § 5A-4 vuosttas lađđasa vuodul.

Jus máná ovdáneapmi mielddisbuktá ahte fuolahusguovddáša árvoštallama vuodul eai šat sáhte guovddáži áimmahuššat máná dárbbuid dohkálaččat, dahje jus mánná hálida orrut eará sajes go fuolahusguovddáži, de galgá fuolahusguovddáš baicca dieđihit mánáidsuodjalusbálvalussii ja oažžut árvoštallojuvvot ahte berrejit go álggahit earenoamáš doarjjadoaimmaid 4 kapihttala vuodul.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr. 517).

§ 5A-6. Kártenbargu

Fuolahusguovddáš galgá máná dilálašvuodá ja dárbbuid kártet dan botta go mánná lea guovddáži, vai kártema sáhtá atnit vuodđun go máná maŋŋil galgá sirdit muhtun suohkanii orrut.

Kártenbargu galga doaimmahuvvot searválaga mánáin. Jus kártenbargguid áigu sáddet vejolaš eará eiseválddiide, de dasa gáibiduvvo čálalaš mieđáhus.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr. 517).

§ 5A-7. Bearráigeahččan, dohkkeheapmi ja vuoigatvuodát orrunáiggis ja gáibádus oažžut buori divššu.

Lága §§ 5-7, 5-8, 5-9 ja 5-10 ja daidda gullelaš lánkaásahusat gustojit seamma lánkái fuolahusguovddážiidda go institušuvnnaide.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr. 517).

§ 5A-8. Ovddasvástádus ásahit ja jođihit

Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddiin lea ovddasvástádus gozihit ahte ásahuvvojit ja jodihuvvojit fuolahusguovddážit vuolleahkahaččaid várás.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr.36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 5A-9. Ruđalaš ovddasvástádus

Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddit gokčet goluid mat gusket fuolahusguovddážis orrumii § 5A-1 vuodul.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 5A-10. Fuolahusguovddáži bidjan lága kapihtal 4 vuodul

Go bidjá máná fuolahusguovddáži mearrádusain mii lea dahkkon kapihtal 4 vuodul, de dasa gusto § 4-18, fuolaváldima ovddasvástádus váhnemiid sajis, § 5-4 sisaváldin ja olggoščáliheapmi ja kapihtal 9 mearrádusat goluid juohkima birra seammaládje go de go biddjojuvvo institušuvnnii.

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr.36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

Kapihtal 6. Oppalaš áššemeannudannjuolggadusat.

§ 6-1. Hálddahuslága geavaheapmi.

Hálddahusláhka lea fámus daid sierranjuolggadusaiguin mat dán lágas leat mearriduvvon.

Mearrádusat dán lága doarjagiid ja buhtadusaid birra galget adnojuvot ovttaskas mearrádussan.

Jus mánggas ohcet oktanaga vátna bálvalusaid, de sii eai rehkenasto bealálažžan seamma áššái, ja ohcci gii dovdá ahte sus eai leat beroštan, ii sáhte váidit jus muhtun eará lea ožžon doarjaga.

§ 6-2. Hálddahuslága geavaheapmi priváhta institušuvnnain, váhnemiid ja mánáid váste guovddážiin ja fuolahusguovddážiin mat leat vuolleahkahaččaid váste.

Priváhta institušuvnnaide, váhnemiid ja mánáid váste guovddážiidda ja fuolahusguovddážiidda mat leat ásahuvvon vuolleahkahaččaid váste, ja mat leat dohkkehuvvon § 5-8 vuodul, gusto hálddahusláhka mii guoská klieantaáššiide, daid sierranjuolggadusaiguin mat dán lágas leat mearriduvvon, vrd. § 6-1.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr.596).

Lasihuvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b. 2008, miessemánu 30.b. 2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 6-3. Máná vuoigatvuodát áššemeannudeamis.

Mánái gii lea deavdán 7 jagi, ja vel nuorat mánáide geat nákkejit ovdanbuktit iežaset oaiviliid, galgá mui taluvvot mii dáhpáhuvvá ja sidjiide galgá addot vejolašvuohta mui talit iežaset oaiviliid ovdalgo mearrádus dahkko áššis mii guoská sidjiide. Máná oaivil galgá deattuhuvvot dan mielde mii heive máná ahká ja láddamii.

Go máná lea deavdán 15 jagi ja ipmirda makkár áššis lea sáhka, de son sáhtá leat oasálaš áššis ja sáhtá maid gáibidit oasálaččaid rivttiid. Fylkkanammagoddi sáhtá mieđihit vuollel 15 jahkásaš mánái oasálačča rivttiid earenoamáš oktavuodain. Áššiin mat gusket doaimmaid láchimii mánái geas leat láhttenváltut, galgá máná álo rehkenastojuvvot oasálažžan.

Rievdaduvvon borgemánu 1.b. 2003 lágain nr. 86 (fámus golggotmánu 1.b.2003, borgemánu 1.b.2003 resolušuvnnain nr. 991).

§ 6-4. Dieđuid čohkken.

Dieđuid galgá čohkket nu guhkás go vejolaš ovtasbargguin suinna geasa ášši guoská, dahje dainna lágiin ahte son diehtá diehtočohkkema birra.

Almmolaš eiseválddit galget ieža, jávohisvuodageaskku beroškeahtá, doaimmahit dieđuid suohkana mánáidsuodjalusbálvalussii go lea navdimis ahte máná illástuvvo ruovttus dahje leat earalágan duođalaš fuolahanáillit, vrd. §§ 4-10, 4-11 ja 4-12, dahje go máná lea čájehan bistevaš ja duođalaš láhttenválttisvuodaid, vrd. § 4-24. Ovtadássásažžan almmolaš eiseválddiiguin adnojit organisašuvnnat ja priváhta olbmot geat barget stáhta, fylkasuohkana dahje suohkana ovddas. Maiddái lága čađahanovddasvástideaddji orgánaid gohččuma mielde leat almmolaš eiseválddit geatnegahttojuvvon addit dákkár dieđuid. Dáid orgánaid gohččuma mielde lea almmolaš eiseválddiin maid geatnegasvuohta, áššis maid fylkkanammagoddi galgá mearridit §§ 4-19, 4-20 ja 4-21 vuodul, addit dárbbaslaš dieđuid vai sáhtá árvvoštallot ahte dagahago máná sirdin ruovttoluotta váhnemiid lusa, dahje váhnemiiguin ovtastallan dakkár dili dahje váralašvuođa mánái nugo lea namahuvvon §§ 4-10, 4-11 dahje 4-12.

Maiddái ámmátbargit, geat barget dearvvašvuodabargiid lága jna. vuodul, psyhkalaš dearvvašvuodasuodjalusa lága vuodul, suohkaniid dearvvašvuodabálvalusa lága vuodul, bearašsuodjaluskántuvrraid lága vuodul ja náittosáššiid soabadalliid lága vuodul (vrd. lágain náittusdili birra), ja čanakehtes skuvllaid lága vuodul, leat geatnegahtton addit dieđuid nuppi lađđasa njuolggadusaid mielde.

Rievdaduvvon geassemánu 19.b. 1997 lágain nr. 62 (fámus ođđajagimánu 1.b. 1998), juovlamánu 21.b. 2000 lágain nr. 127 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2001, juovlamánu 21.b.2000 resolušuvnnain nr. 1359), suoidnemánu 4.b. 2003 lágain nr. 84 (fámus golggotmánu 1.b. 2003), geassemánu 17.b. 2005 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2006, geassemánu 17.b. 2005 resolušuvnnain nr. 614).

§ 6-4a. Mielbargiin, geat barget dakkár priváhta heahteguovddážiin, maid goluid mákset almmolaš eiseválddit, lea dieđihangeatnegasvuohta nugo namuhuvvon § 6-4 nuppi lađđasis. Mielbargiin lea jávohisvuodageasku mii guoská dilálašvuođaide maid bohtet diehtit mánáidsuodjalusbálvalusa diehtočohkkema oktavuodas.

Jávohisvuodageaskku rihkkun dán mearrádusa mielde sáhtta ránggáštuvvot ránggáštuslága § 121 vuodul, jus olbmui lea čilgejuvvon ahte rihkkun sáhtta diekkár dillái doalvut.

Departemeanta sáhtta addit lánkaásahusaid dan birra makkár heahteguovddážiidda ja mielbargiide dan paragrafa mearrádusat gustojit. Departemeanta sáhtta maid addit lánkaásahusa mas leat dárkilit mearrádusat dieđihangeatnegasvuoda ja jávohisvuodageaskku sisdoalu birra.

Lasihuvvon ođđajagimánu 20.b.2006 lágain nr. 3 (fámus suoidnemánu 1.b.2006, ođđajagimánu 20.b.2006 resolušuvnnain nr. 80).

§ 6-5. Mánáidsuodjalusbálvalusa ja stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi mearrádusaid váidin.

Earjilmearrádusaid maid mánáidsuodjalusbálvalus lea dahkan, ja čuovvolanmearrádusaid maid stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddit leat dahkan, sáhtta váidit fylkkamánii.

Vuosttaš lađas ii gusto áššiide mat kapihttala 7 vuodul gullet fylkkanammagoddái, muđuigo eará lea daddjon dán lágas.

Rievdaduvvon miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b.2008, miessemánu 30.b.2008 resolušuvnnain nr.517).

§ 6-6. Fylkkamánne váldi váiddaáššiin.

Fylkkamánne sáhtta árvvoštallat buot beliid mearrádusas.

Jus dalán ii sáhte bidjat doibmii mearrádusa mii doarju váidaleaddji, de sáhtta fylkkamánne mearridit ahte dakkaviđe čađahuvvojit gaskaboddosaš doaimmat mat duhtadit dárbbu álgohehtái.

§ 6-7. Jávohisvuodageasku.

Juohkehaččas gii bálvala dahje bargá hálddašanorgánas, institušuvnnas, váhnemiid ja mánáid váste guovddážis dahje gii vuolleahkahaččaid fuolahusguovddážis dán lága vuodul dahje bargá daid ovddas, lea jávohisvuodageasku hálldahuslága vuodul §§ 13 rájes 13 e rádjái.

Jávohisvuodageasku guoská maid klieantta riegádanbáikái, riegádanbeaivái, personnummarii, stáhtaborgárvuhtii, siviiladillái, fidnui, adressii ja bargosadjái. Klieantta orrunbáikki sáhtta almmatge almmuhit jus lea čielggas ahte diekkár dieđu addin ii bilit luohttámuša mánáidsuodjalusbálvalussii, institušuvdnii dahje váhnemiid ja mánáid váste guovddáži.

Dieđuid eará hálldahusorgánaide, vrd. hálldahuslága § 13 b nr. 5 ja 6, sáhtta dušše de addit go dat lea dárbbaslaš ovddidit mánáidsuodjalusbálvalusa, institušuvnna, váhnemiid ja mánáid váste guovddáža dahje vuolleahkahaččaid váste fuolahusguovddáža bargamušaid, dahje eastadit soapmása mearkkašahtti heaggaváras dahje stuora dearvvašvuodavahágis. Maiddái ámmátbargiide sáhtta

dán mearrádusa mielde addit dieđuid, dearvvašvuodabargiidlága vuodul. Jávohisvuodageaskku cakkakeahhtá galgá mánáidsuodjalusbálvalus iežas ipmárdusa vuodul addit dieđuid sosiálabálvalussii, vaikko doppe eai leat bivdán dieđuid, go ballet ahte áhpehis nisu geavaha nu olu gárrenmirkkuid ahte lea ballamis ahte son sáhhtá riegádahttit sivavuloš máná, vrd. lágain sosiálabálvalusaid birra § 6-2 a. Maiddáai daid orgánaid gohččuma vuodul, main lea ovddasvástádus čađahit sosiálabálvalusaid lága, lea mánáidsuodjalusbálvalusas geatnegasvuolta addit dákkár dieđuid.

Jus máná beroštumit dahket dárbbaslažžan, sáhhtá fylkkamánne dahje departemeanta mearridit ahte jávohisvuodageaskku suodjala dieđuid, vaikko vel váhnemat leat ge miehtan dasa ahte dieđuid oažžu almmuhit.

Rievdaduvvon geassemánu 23.b. 1995 lágain nr. 41 (fámus ođđajagimánu 1.b 1996), miessemánu 30.b. 2008 lágain nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b. 2008, miessemánu 30.b 2008 resolušuvnnain nr. 517).

§ 6-7a. Ruovttoluottadiehtu dieđiheaddjái

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá addit ruovttoluottadieđu sutnje gii lea dieđihan mánáidsuodjalusbálvalussii, vrd. § 4-2. Ruovttoluottadiehtu galgá sáddejuvvot maŋemustá golbma vahku maŋŋá go sii leat dieđu ožžon. Ruovttoluottadieđu ii dárbbas sáddet dakkár oktavuodain go lea čielggas ahte ii leat leamaš ágga dieđihit mánáidsuodjalusbálvalussii, dahje go eará earenoamáš beroštumit dagahit ahte ii berre sáddet dieđu ruovttoluotta.

Ruovttoluottadiehtu galgá duođaštit ahte mánáidsuodjalusbálvalus lea ožžon dieđu. Jus diehtu boahhtá dakkár olbmoss geasa § 6-4 nubbi ja goalmát lađas guoská, de galgá ruovttoluottadieđus maid mitaluvvot leat go suokkardišgoahtán ášši § 4-3 mielde.

Jus leat suokkardišgoahtán ášši, de galgá mánáidsuodjalusbálvalus sáddet dieđiheaddjái geasa § 7-4 nubbi ja goalmát lađas guoská, ođđa ruovttoluottadieđu mas almmuhuvvo ahte suokkardeapmi lea čađahuvvon. Dát ođđa ruovttoluottadiehtu galgá sáddejuvvot maŋemustá golbma vahku maŋŋá go suokkardeapmi lea čađahuvvon, ja galgá sisttisdoallat dieđuid dan birra ahte lea go ášši loahpahun, dahje lea go mánáidsuodjalusbálvalus čuovvolan ášši viidáseappot.

Go mánáidsuodjalusbálvalus galgá álggahit dahje lea álggahan dárbbaslaš veahkkedoaimmaid maid dieđiheaddji, geasa § 6-4 nubbi ja goalmát lađas guoská berre diehtit, máná viidáseappot čuovvuma dihte, de berre mánáidsuodjalusbálvalus sáddet dieđiheaddjái dieđu veahkkedoaimmaid birra.

§ 6-8. Bákku geavaheapmi iskkademiid čađaheamis ja mearrádusa čađahettiin.

Go gávnnavuvvo dárbbaslažžan sáhhtá mánáidsuodjalushálddahusa jodiheaddji gáibidit politiijas veahki čađahit iskkademiid § 4-3 vuodul ja čađahit mearrádusa §§ 4-6 nuppi lađđasa, 4-8, 4-9, 4-10, 4-11, 4-12, 4-17, 4-24 ja 4-25 nuppi lađđasa vuodul.

Rievdaduvvon skábmamánu 25.b. 1994 lágain nr. 62.

§ 6-9. Áigemearit ja sáhkoheapmi.

Iskan § 4-3 vuođul galgá dahkko dalán ja manjimustá ovdalgo golbma mánu leat vássán. Earenoamáš diliin sáhhtá áigemearri leat guhtta mánu.

Iskan lea dahkkon go mánáidsuodjalusbálvalus lea mearridan ahte galgá álggahuvvot doarjjadoaibma dahje go lea mearridan loahpahit ášši. Dalle go doarjjadoaibma gullá fylkanammagotti váldái, rehkenasto iskan leat čađahuvvon go mánáidsuodjalusbálvalus lea ovddidan doaibmaevttohusa fylkanammagoddái § 7-11 vuođul.

Fylkkamánne sáhhtá sáhkohit suohkana jus eai doala áigemeriid. Seammaládje lea jus § 4-2 áigemearri rihkkojuvvo. Departemeanta sáhhtá addit lánkaásahusa dan birra movt čađahit ortnega ja man stuorrát sáhkut galget leat.

Rievdaduvvon geassemánu 11.b. 1993 lágain nr. 70, miessemánu 9.b. 2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596), juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, skábmamánu 30.b.2007 res. nr. 1348).

§ 6-10. Politiduođaštus

Son gii mánáidsuodjalusbálvalusas galgá bargat vrd. § 2-1, galgá čájehit dohkálaš politiduođaštusa.

Son gii galgá biddjot bargui institušuvdnii masa gusto § 5-1, dahje stáhtalaš váhnemiid ja mánáid váste guovddáži, priváhta dahje suohkanii gullelaš institušuvdnii dahje suohkanii gullelaš váhnemiid ja mánáid váste guovddáži mii lea dohkkehuvvon § 5-8 vuođul, dahje vuolleahkahaččaid fuolahusguovddáži kapihtal 5 A vuođul, galgá buktit dohkálaš politiduođaštusa. Sáhtta maid gáibiduvvot politiduođaštus earáin geat barget institušuvnna, váhnemiid ja mánáidguovddáža dahje vuolleahkahaččaid fuolahusguovddáža ovddas, ja geain lea njuolga dahkamuš mánáiguin ja nuoraiguin geat dan institušuvnnas leat.

Son gii galgá, dahje soai geat galgaba dohkkehuvvot biebmováhnemiin, vrd. § 4-22, galgá/galgaba buktit dohkálaš politiduođaštusa. Sáhtta maid gáibudovvot politiduođaštus earáin geat orrot biebmoruovttus.

Sáhhtá gáibiduvvot politiduođaštus doarjjaolbmui, bearráigehččiin, priváhta olbmui geat váldet vuostá máná geahpedandoaibman ja earáin geat doaimmahit muhtun osiid mánáidsuodjalusbálvalusa veahkkebargguin § 4-4 vuođul.

Politiduođaštus galgá čájehit lea go dat olmmoš geasa duođaštus guoská áššáiduhhton, áššáskuhttojuvvon, sáhkohallon dahje dubmejuvvon ránggáštuslága §§ 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 nuppi lađđasa, 201 bustáva c, 203 ja 204 a vuođul.

Son gii lea sáhkohallon dahje dubmejuvvon lánkarihkumiin mat leat namahuvvon viđát lađđasis, ii beasa bargat dahje doaimmahit bargamušaid maidda dát mearrádus guoská.

Departemeanta sáhhtá addit dárkilit lánkaásahusa mearrádussii.

Lasihuvvon geassemánu 4.b.1999 lágain nr. 35 (fámus skábmamánu 1.b.1999, geassemánu 4.b. 1999 resolušuvnnain nr. 863), rievdaduvvon lágaiguin borgemánu 11.b. 2000 nr. 76, miessemánu 9.b. 2003 nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b.2003 res.nr. 596), geassemánu 17.b. 2005 nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2006, geassemánu

17.b. 2005 res. nr. 614), juovlamánu 21.b. 2005 nr. 131, 30 mai 2008 nr. 36 (fámus suoidnemánu 1.b. 2008, miessemánu 30.b. 2008 res. nr. 517).

Kapihtal I 7. Fylkkanammagotti áššemeannudannjuolggadusat

Ollislaš kapihtal boahtán ođđa lágain juovlamánu 1.b 2006 nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-1. Fylkkanammagotti guovlulaš váldeviidodat.

Juohke fylkka galgá leat okta nammagoddi – fylkanammagoddi mánáidsuodjaleapmái ja sosiála áššiide. Departemeanta sáhtta mearridit ahte muhtun fylkkain galgá leat oktasaš nammagoddi.

Fylkkanammagoddi mearrida áššiin maid suohkanat vuolggahit, vrd. § 8-4, dan fylkka gos nammagoddi doaimmá. Dohkálaš áššegieđahallama vuhtiiváldima dihte, sáhtta departemeanta mearridit ahte áššit mat vuolggahuvvojit ovttá dahje mángga suohkanis, galget mearriduvvot eará nammagottis.

Rievdaduvvon lágaiguin geassemánu 11.b.1993 nr.70, geassemánu 17.b.2005 nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2006, geassemánu 17.b.2005 res. nr.614), juovlamánu 1.b.2006 nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2007), juovlamánu 1.b.2006 nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res. nr.1575).

§ 7-2. Fylkkanammagotti čoahkkádus.

Juohke fylkkanammagottis galget leat mielde

- a) okta dahje mánga jođiheaddji geat devdet gáibádusaid mat leat duopmáriidda,
- b) fágadovdi lávdegoddi, ja
- c) dábálaš miellahttolávdegoddi. Departemeanta sáhtta mearridit ahte nammagottis galget leat vuollásaš lávdegottit mat gokčet iešguđet geográfalaš guovlluid nammagotti váldeviidodagas.

Departemeanta nammada nammagotti nugo namuhuvvon vuosttaš lađđasa bustávain b ja c. Nammagoddái nammaduvvojit lahtut njealji jahkái ain hávális. Lahtut lávdegoddái mii lea namuhuvvon vuosttaš lađđasa bustáva c vuolde, galget válljejuvvot mielleduopmáriid gaskkas geat válljejuvvot duopmostuollolága § 66 vuosttaš lađđasa vuodul.

Departemeanta sáhtta addit lánkaásahusa dan birra makkár gáibádus galget biddjot daid lávdegottiid lahtuide, mat namuhuvvojit vuosttaš lađđasa bustávain b ja c.

Rievdaduvvon lágaiguin miessemánu 7.b.1993 nr. 44, skábmamánu 25.b.1994 nr. 62, juovlamánu 1.b. 2006 nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575) mii rievdaduvvui geassemánu 15.b.2007 lágain nr. 38, miessemánu 30.b.2008 lágain nr.36 (fámus suoidnemánu 1.b. 2008, miessemánu 30.b.2008 res.nr.517).

§ 7-3. Fylkkanammagotti áššemeannudeami váldoprinsihpat

Fylkkanammagotti áššemeannudeapmi galgá leat oadjudahtti, jođán ja galgá addit dorvolašvuoda. Dat galgá heivehuvvon doaimma ja ášši iešvuhtii, viidodahkii ja váttisvuodadássái, ja galgá huksejuvvot lága vuodđudeaddji beroštumiide.

Olahan dihtii vuosttaš lađđasa ulbmiliid, galgá

- a) fylkkanammagoddi fuolahit ahte duođastusat leat dakkárat ahte dat sáhttet leat vuodđun dohkálaš mearrideapmái,
- b) gullat ášši bealálaččaid oaiviliid, dábálaččat njálmmálaš čilgemiin nammagottiide,
- c) lágiduvvot dilli vuostelas oainnuid čilgemii,
- d) goappešat beliid áššis meannudit seammadássázažžan ja addit sidjiide seammalágan bagadallama,
- e) fylkkanammagoddi ieš dahkat duođalaš árvoštallama man vuodul mearrádus dahkko, ja
- f) bures čilget doaimmaide guoskevaš mearrádusaid ja eará dehálaš mearrádusaid.

Nammagotti jođiheaddjis lea ovddasvástádus gozihit ahte áššegieđahallan dáhpáhuvá vuosttaš ja nuppi lađđasa mielde, ja galgá ge dan ektui plánet ja jođihit áššerahkkanahhttima, meannudančoahkkima ja ráđđádallamiid, ja bearráigeahččat ahte áššegieđahallan lea dan ektui mii galgá mearriduvvot.

Rievdaduvvon lágaiguin geassemánu 4.b.1999 nr.35 (fámus čakčamánu 1.b.1999, geassemánu 4.b.1999 res.nr.863), juovlamánu 1.b.2006 nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-4. Áššebáhpiriid oaidnin

Goappešat beliin áššis lea vuoigatvuohta oaidnit manne doarjjadoaibma lea gáibiduvvon ja dasa guoskevaš áššebáhpiriid, fylkkanammagotti mearrádusa ja eará áššebáhpiriid mat čuvvot ášši fylkkanammagottis, ja sáhttet gáibidit oažžut dain kopijja.

Dáid dokumeanttaide eai guoskka bealálaččaid vuoigatvuođa gáržžideamit oaidnit áššebáhpiriid, nugo lea mearriduvvon hálldahuslága § 19 vuosttaš lađđasa c bustávas ja nuppi lađđasis.

Lasihuvvon geassemánu 11.b.1993 lágain nr.70, rievdaduvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-5. Geat nammagottis leat eaŋkiláššis.

Eaŋkiláššis galgá fylkkanammagottis leat mielde nammagotti jođiheaddji, okta láhttu dábalaš miellahtolávdegottis ja okta fágadovdiid lávdegottis. Go ášši váttisvuođadássi gáibida, de sáhttá nammagotti jođiheaddji mearridit ahte lassin jođiheaddjái, galget leat guovttes dábalaš miellahtolávdegottis ja guovttes fágadovdi lávdegottis leat mielde.

Jus bealálaččat dasa mihtet, de sáhttá nammagotti jođiheaddji oktoieš dahkat mearrádusa vuosttaš lađđasis namuhuvvon áššiin, go dat ii čuoze moktege oadjebas áššemeannudeapmái.

Go áššin lea gáibádus rievdadit ovdalaš mearrádusa dahje duomu, sáhttá nammagotti jođiheaddji dahkat iešokto mearrádusa jus dat ii moktege čuoze ja dagat váttisvuođaid ášši fáddái, ii ge váikkut váttisvuođadássái, áššedovdi gáibádusaide ja jus dat muđui čuovvu dohkálaš áššemeannudeami.

Rievdaduvvon geassemánu 11.b.1993 lágain nr. 70 (ovdalaš § 7-4), juovlamánu 1.b.2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b. 2007 res.nr. 1575).

§ 7-6. Habilitiehta

Nammagotti jođiheaddjái ja miellahtuide gusto duopmostuollolága kapihtal 6 seammaládje.

Jus lea leamaš mielde fylkkanammagottis giedahallamen áššiid seamma bealálaččaiguin dahje seamma áššesuorggis, de dat ii iešalddis čuoze habilitiehtii.

Lasihuvvin juovlamánu 1.b.2006 lágain nr. 65 fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr. 1575).

§ 7-7. Bealálaččaid gohččun. Go eai boađe.

Ášši bealálaččat galget gohččojuvvot ráđđádallančoahkkimii, ja jus orro dárbu, de galgát dieđihemiin gohččojuvvot. Dieđihemiin gohččumii gusto § 7-21 mearrádusaid dieđiheami birra seammaládje. Čoahkkimii gohččuma dieđiheami bokte sáhttá garvit daid eavttuiguin mat leat hálldahuslága § 16 goalmát lađđasis.

Go priváhta bealálaš lea gohččojuvvon vuosttaš lađđasa njuolggadusaid mielde, de sáhttá ášši meannuduvvot vaikko vel son ieš ii boađe ge čoahkkimii.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008,juovlamánu 21.b.2007 res. nr.1575).

§ 7-8. Advokáhtat.

Fylkkanammagoddi galgá bearráigeahččat ahte nammaduvvo advokáhtta priváhta bealálaččaide. Advokáhttii galgá dakkáviđe čilgejuvvot doarjjadoaimma gáibádusa birra oktan dasa gullelaš dokumeanttaiguin, ja sutnje galgá addot vástidanáigi § 7-11 mielde. Departemeanta sáhttá addit dárkilit mearrádusaid advokáhtaid válljema birra geat sáhttet nammaduvvot priváhta bealálaččaide áššiin mat ovddiduvvojit § 7-23 vuodul.

Almmolaš bealálačča ovddasteaddjin ášši giedahaladettiin lea dábálaččat advokáhtta.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-9. Máná ovddasteaddji.

Fylkkanammagoddi sáhttá nammadit sierra olbmo gii galgá hupmat máná ovddas áššiin mat galget meannuduvvot nammagottis. Departemeanta sáhttá addit lánkaásahusa mii čilge dán ortnega čađaheami dárkileappot.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b. 2007 res.nr. 1575).

§ 7-10. Mánáidsuodjalusbálvalusa ášševuolggageapmi

Ášši mii ovddiduvvo fylkkanammagoddái álggahuvvo go mánáidsuodjalusbálvalus lea gáibidan álggahit doaimma. Mánáidsuodjalusbálvalus galgá ráhkkanahit váiddaášši § 4-17 vuodul, hálddahuslága § 33 mearrádusaid vuodul, vuosttas lađđasis gitta njealját lađđasii.

Go áššin priváhta bealálaččas lea gáibidit ovdeš mearrádusa rievdaduvvot, galgá mánáidsuodjalusbálvalus gárvvistit ja sáddet ášši fylkkanammagoddái nu johtilit go vejolaš ja maŋemustá golbma mánu maŋŋá go mánáidsuodjalusbálvalus oaččui gáibádusa. Earenoamáš diliin sáhtá áigemearri leat guhtta mánu.

Jus gáibádus galgá ovddiduvvot álbmotválljejuvvon orgánii § 2-1 goalmát lađđasa vuodul, galgá evttohus, jus orgána dan doarju, dakkaviđe sáddejuvvot fylkkanammagoddái vejolaš mearkkašumiiguin. Jus lea hoahppoášši, de dan sáhtá sáddet nammagoddái vaikko ii leat ge ovddiduvvon álbmotválljejuvvon orgána gieđahallamii álggos.

Jus fylkkamánne, juogo váidaga bokte, vrd. § 6-5, dahje earáládje oažžu dieđuid dilálašvuoda birra mii sáhtá gáibidit dakkár doaimmaid álggaheami, maid fylkkanammagoddi ferde meannudit, de sáhtá fylkkamánne ovddidit evttohusa nugo namuhuvvon vuosttaš lađđasis.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-11. Gáibádus álggahit doarjjadoaimma. Vástádus dasa.

Gáibádus ahte ásahit doarjjadoaimma, sáddejuvvo fylkkanammagoddái ja galgá sisttisoallat dahje das galget leat mielddusin:

- a) nammagoddi namahus,
- b) bealálaččaid, lobálaš sadjásaš ovddasteddjiid ja advokáhtaid namat, virggit ja adreassat,
- c) oanehaš čilgehus mii muitala masa gáibádus guoská,
- d) ášši ovdanbidjan,
- e) duođaštusat maid áigot ovddidit, dasa gullet maid vihtaniid ja áššedovdiid namat, ja čujuhus ahte maid sii galget čilget, ja
- f) mearrádusevttohus, oanehaš čoahkkáigessojuvvon čilgehus mas muitala daid dilálašvuodaid birra mat evttohusa vuodđun leat, čujuhettiin riektenjuolggadusaide maid áigot geavahit.

Gáibádusas galgá čilget dilálašvuodaid mat sáhttet lea ávkin nammagotti jođiheaddji árvvoštallamii, go galgá ášši meannudit viidáseappot ja ráhkadit mearrádushámi, dasa gullá maid dat geat nammagottis galget leat fárus ja movt vejolaš ráđđádallančoahkin galggašii lágiduvvot.

Jus gáibádus, mii guoská doaimmaid álggaheapmái, ii leat dohkálaš daid gáibádusaid mielde mat lea vuosttaš ja nuppi lađđasis, galgá nammagotti jođiheaddji gohččut dan divvut ja bidjat oanehis áigemeari divvumii.

Priváhta bealálaččaide galgá dakkaviđe addot diehtu gáibádusa birra, ja sii galget oažžut oanehis vástidanáiggi, dábálaččat ii guhkit go logi beaivvi. Sii galget čilget iežaset oaivila gáibádussii ja dasa masa dat lea vuodđuduvvon, galget fállat buktit iežaset duođaštusaid dilálašvuodaid birra main sáhtta leat dadjamuš go nammagotti jođiheaddji galgá árvvoštallat movt áššiin viidáseappot bargat, ja movt mearrádusa hábmet, dasa gullá maid dat geat fylkkanammagottis galget leat fárus ja makkár plána galggašii vejolaš ráđđádallančoahkkimii.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b. 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b. 2007 res.nr. 1575).

§ 7-12. Fylkkanammagotti ráhkkaneapmi áššái.

Go fylkkanammagoddi ráhkkana áššái, de galgá bidjat olles áššái rámmaid, nu ahte viidásit áššemeannudeapmi ja mearrádusaid dahkan sáhtta čađahuvvot § 7-3 vuodul.

Dakkaviđe go gáibádus álggahit doaimmaid lea bohtán nammagoddái, de galgá nammagotti jođiheaddji árvvoštallat ja vejolaččat mearridit movt ášši viidáseappot galgá giedahallojvot. Dan giedahallamis galgá bohtit ovdan:

- a) geat nammagottis leat mielde,
- b) čoahkkindárbbut, dan vuolde maid ahte galgá go dollot ráđđádallančoahkkin,
- c) diekkár čoahkkimiid fáddá, áigi ja báiki,
- d) lea go eanet duođaštusaide dárbu, dasa gullet maid áššedovdi čielggadeamit,
- e) duođaštusaid ovdanbuktima málle, dasa gullá movt gažadit olbmuid geat leat guhkkinn eret, ja
- f) galgá go mánnái nammaduvvot ovddasteaddji.

Áššiin main lea oalle váttis oaidnit duohta dilálašvuoda, sáhtta nammagotti jođiheaddji gohččut suohkana addit oanehaš čilgehusa áššis, gos dáhpáhusat leat áiggi dáfus biddjojuvvon maŋŋalaga, dahje earálágan systemáhtalaš čilgehusa mii muitala duohta dilálašvuoda dahje oasi das. Dat priváhta bealálaš dahje priváhta bealálaččat galget oažžut vástidanáiggi, vai sáhttet vástidit makkár osiid duohta dili čilgehusain sii duođai sáhttet dohkkehit, ja makkár osiid eai dohkket. Jus čilgehus ii dohkkehuvvo, sáhtta nammagotti jođiheaddji bivdit bealálaččaid oanehaččat čilget movt sin mielas lea rievttis ja duohta dilálašvuodta. Nammagotti jođiheaddji sáhtta ávžžuhit bealálaččaid ovttasbargat čilgehusa ráhkadettiin.

Áššiid, mat oppalaččat dahje muhtun muddui, gusket seamma mánnái dahje váhnemiidda, galgá nu guhkás go vejolaš geahččalit giedahallat oktan, go fal dan sáhtta dahkat almmá lágas mearriduvvon jávohisvuodageaskku rihkkuma haga.

Nammagotti jođiheaddji sáhtta gohččut áššeráhkanahtti čoahkkimii, earet eará danin vai sáhtta oažžut čielgasii bealálaččaid vuostálasvuodaid ja ságastallat movt ášši viidáseappot sáhtášii meannudit.

Nammagotti jođiheaddji sáhtta, ovdalgo lea gárvisin ráhkkanahttan ášši, gáibidit ahte bealálaččat buktet oanehaš loahpalaš čilgehusa man vuodul evttohuvvo mearrádus, mas čilgejuvvojit birasdáhpáhusat mat áššái leat vuodđun ja

riektenjuolggadusat mat maŋŋil bohtet geavahuvvot, ja makkár duođaštusaid bealálaččat áigot ovddidit.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-13. Áššestivrejeaddji mearrádusat. Hilgun ja loahpaheapmi.

Nammagotti jođiheaddji mearrida ášši ráhkkanahhtimis movt áššemeannudeapmi galgá čađahuvvot. Jus nammagotti jođiheaddjis ii lea vejolašvuohta dahkat mearrádusa hoahpus, de dan sáhtta dahkat muhtun eará nammagotti jođiheddjiin.

Nammagotti jođiheaddji sáhtta ášši gárvvisteamis mearridit hilgut dahje loahpahit ášši vuosttaš lađđasa njuolggadusaid vuodul.

Mearrádusat mat leat namuhuvvon vuosttaš lađđasis, sáhttet rievdaduvvot jus lága ulbmil dan gáibida. Mearrádusat mat leat dahkkon ášši ráhkkananáiggis eai leat čadnit ráđđádallančoahkkimis.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-14. Goas ráđđádallančoahkkin galgá lágiduvvot.

Ovdalgo mearrádus dahkko, galgá dollojuvvot ráđđádallančoahkkin. Ráđđádallančoahkkin galgá lágiduvvot farggamusat, ja jus vejolaš njealji vahku siste maŋŋa go fylkkanammagoddi lea ožžon ášši.

Mearrádusa almmá ráđđádallančoahkkima haga sáhtta dahkat:

- a) go ášši bealálaččat dasa mihtet ja go oaidná ahte das boahtá dohkálaš áššemeannudeapmi, dahje
- b) go áššin lea gáibidit ovdalaš mearrádusa dahje duomu rievdaduvvot, ja nammagotti jođiheaddji gávnaha dan dohkálažžan go geahččá ášši sisdoalu, váttisvuodadási, makkár áššedovdiide lea dárbu ja ahte dohkálaš áššemeannudeapmi lea vuodđun.

Go nuppi lađđasa bustáva a dahje b eavttut leat devdojuvvon, de sáhtta dahkot mearrádus man vuodđun lea sihke njálmmálaš meannudeapmi vuosttaš lađđasa vuodul ja čálalaš meannudeapmi.

Lasihuvvon juovlamánu 1. b 2006 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b 2008, juovlamánu 21.b. 2007 res. nr. 1575).

§ 7-15. Ráđđádallančoahkkima čađaheapmi.

Nammagotti jođiheaddji stivre ráđđádallančoahkkima ja bearráigeahččá ahte čoahkkin čađahuvvo mearriduvvon rámmaid siskkobealde. Muđui gusto nággolága § 9-15 seammaládje nu guhkás go heive.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-16. Giddejuvvon uvssat.

Fylkkanammagotti čoahkkimat lágiduvvojit giddejuvvon uvssaid duohken.

Liikká sáhtá nammagoddi, go bealálaččat dan gáibidit dahje mihtet dasa, ja nammagoddi oaidná ahte dat ii leat moktege hehttehussan, mearridit ahte čoahkkin dollojuvvo rabas čoahkkimin dahje muhtun muddui rabas čoahkkimin.

Seamma eavttuid vuodul go nuppi lađđasis, sáhtte nammagoddi mearridit ahte

- a) dihto olbmot mat gullet ovttá bealálažžii, dahje geat oahppama geažil lea doppe, sáhttet čuovvut áššemeannudeami, ja
- b) dihto olbmot sáhttet áššemeannudeami ja ráđđádallamiid čuovvut dutkama oktavuodas.

Buohkain geat čoahkkimis leat, lea jávohisvuodageasku ja gielddus muitalit maidege čoahkkima birra, jus nammagoddi ii mearrit juoidá eará.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-17. Duođaštusat.

Fylkkanammagottiide gustojit čuovvovaš lánkaásahusat nággolágas seamma lánkái nu guhkás go heivejit:

- a) kapihtal 21 dábálaš njuolggadusaid birra mat gusket duođaštusaide, earret § 21-4,
- b) kapihtal 22 duođaštusgildosa ja duođaštusčovdojuvvoma birra,
- c) kapihtal 24 vihtanduođaštusaid birra,
- d) kapihtal 25 áššemáhttoduođaštusaid birra,
- e) kapihtal 26 reáladuođaštusaid birra, ja
- f) kapihtal 27 duođaštusaid čohkkema birra diggeáššis.

Fylkanammagoddi sáhtá áššedovdi duođaštusa geavahit vuodđun áššis dušše de go Mánáidáššedovdi kommišuvdna vuos lea dan gieđahallan.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-18. Mearrádušvuodustus.

Ráđđádallančoahkkima mearrádušat dahkkojit čoahkkima áššemeannudeami vuodul. Nammagotti jođiheaddji sáhtá gáibidit ahte čálalaš čilgehusat duohta dilálašvuodaid birra, vrd. § 7-12 goalmmát lađđasiin, galget leat fárus mearrádušavuodustusas.

Go áššái dahkko mearráduš almmá ráđđádallančoahkkima haga § 7-14 nuppi lađđasa vuodul, lea mearrádušavuodustus áššebáhpirat ja vejolaš duođaštusaid ovdanbuktin čoahkkimis nugo namuhuvvon § 7-12 goalmmát lađđasis.

Go áššái dahkko mearrádus sihke njálmálaš ja čálalaš meannudeami vuodul § 7-14 goalmát lađđasa mielde, lea mearrádusa vuodustus ráđđádallančoahkkima áššemeannudeapmi ja áššebáhpirat.

Heahtemearrádusaid váidimii gusto § 7-23 nubbi lađas.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-19. Mearrádus.

Fylkkanammagoddi dahká mearrádusa nu fargga go vejolaš ja maŋemustá guokte vahku maŋŋá go ráđđádallančoahkkin lea leamaš, muđui go jus dat praktihkalaččat ii leat vejolaš. Jus áigemearri ii dollojuvvo, de galgá mearrádusas čilget manne ii dollojuvvon.

Árvaladdančoahkkimii ja jienasteapmái gusto nággolága § 19-3 seammaládje nu guhkás go heive.

Mearrádusain galgá seammalágan ákkastallan go duomuinn. Nággolága § 19-6 gusto seammaládje nu guhkás go heive. Mearrádusa dieđiheamis galgá mitaluvvot ahte lea vejolaš gáibidit mearrádusa geahččaluvvot rievtti ovddas, vrd. § 7-24.

Nammagotti mearrádus lea čadni go dan vuolláičállet buot nammagotti lahtut. Nammagotti jođiheaddji vuolláičállá maŋemus.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-20. Boasttuvuođaid divvun. Lassimearrádus.

Jus fylkkanammagotti mearrádusas galgá divvut boasttuvuođaid, de dasa gusto nággolága § 19-8 seammaládje nu guhkás go heive. Nammagottis lea geatnegasvuohta meannudit gáibádusa mas bivdet boasttuvuođaid divvut, go dákkár gáibádus ovddiduvvo áigemeari siste mii guoská dasa go ášši galgá gáibidit geahččaluvvot rievtti ovddas.

Nammagotti lassimearrádusa dahkamii gusto nággolága § 19-9 seammaládje nu guhkás go heive.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575).

§ 7-21. Mearrádusa dieđiheapmi.

Fylkkanammagotti mearrádus dieđihuvvo boastta mielde duopmostuollolága § 163a vuodul.

Nammagoddi sáhtá mearridit ahte dieđiheapmi galgá dahkkot stevnetvihtaniin duopmostuollolága njuolggadusaid mielde, jus gávnaha ahte nu ferte dahkkot sihkkarastit dohkálaš dieđiheami.

Muđui gustojit duopmostuollolága njuolggadusat mat gusket dieđiheapmái, nu guhkás go heivejit.

§ 7-22. Heahtemearrádusa dohkkeheapmi.

Heahtemearrádus mii dahkko §§ 4-6 nuppi lađđasa, 4-9 vuosttaš lađđasa ja 4-25 nuppi lađđasa vuodul, galgá dakkaviđe go doaibma lea álggahuvvon sáddejuvvot fylkkanammagotti dohkkeheapmái. Nammagotti jođiheaddji galgá farggamusat, ja jus vejolaš 48 diimmu siste maŋŋá go fylkkanammagoddi lea ožžon ášši, dohkkehit mearrádusa. Galgá oanehaččat čilgejuvvot masa mearrádus lea vuodustuvvon.

Dohkkeheapmi dahkko heahtemearrádusa vuodul. Nammalávdegotti jođiheaddji sáhtta čohkket vel eanet dieđuid jus lea dárbu, vai sáhtta árvoštallat galgá go mearrádus dohkkehuvvot.

§ 7-23. Heahtemearrádusaid váidin.

Priváhta bealálaččat sáhttet váidit heahtemearrádusa §§ 4-6 nuppi ja goalmmát lađđasa, 4-9 vuosttaš ja nuppi lađđasa ja 4-25 nuppi lađđasa vuodul. Váidda galgá ovddiduvvot čálalaččat dahje njálmmálaččat fylkkanammagoddái.

Nammagotti jođiheaddji meannuda váidaga oktoieš. Galgá lágiduvvot oanehaš čoahkin gos bealálaččat besset čilget iežaset oainnuid ja gos sáhttet fállat lassiduođaštusaid jus nammagotti jođiheaddji suovvá sin dan dahkat.

Váiddaáššái galgá dahkkot mearrádus golmma vahku siste dan rájes fylkkanammagoddi oaččui ášši.

§ 7-24. Rievtti ovdii geahččalit.

Priváhta bealálaš dahje suohkan sáhtta ovddidit nammagotti mearrádusa diggegoddái nággolága 36. kapihttala njuolggadusaid vuodul. Suohkan lea áššis bealálaš. § 6-3 nubbi lađas lea dan birra makkár vejolašvuodát mánáin leat ovddidit ášši diggái.

Áigemearri ovddidit ášši diggái lea guokte mánu dan beaivvi rájes go son, geas lea vuoigatvuohta ovddidit ášši diggái, oaččui dieđu mearrádusa birra. Sáhtta mieđihuvvot ahte áššeovddidan áigemearri guhkiduvvo.

Diggi sáhtta áššedovdi duođaštusa geavahit vuodđun áššis dušše de go Mánáidáššedovdi kommišuvdna vuos lea dan gieđahallan.

Suohkan gokčá iežas áššegoluid.

§ 7-25. Geahččalit ságastallamiid.

Departemeanta sáhtá addit mieđáhusa dasa ahte ovtta dahje mángga nammagottis geahččalit álggahit ságastallamiid, maid nammagotti jodiheaddji álggaha. Ságastallamiid ulbmil livččii ráhkadit vuodu man alde bealálaččat sáhtáše soabadit. Departemeanta sáhtá addit dárkilit lánkaásahusaid dan birra movt diekkár ságastallamiid sáhtáši geahččalit čađahit.

Lasihuvvon juovlamánu 1.b.2006 lágain nr.65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2008, juovlamánu 21.b.2007 res.nr.1575)

Kapihtal 8. Ovddasvástádus veahkehit lága vuodul.

§ 8-1. Orrunsuohkana ovddasvástádus.

Mánáidsuodjalusbálvalus galgá dán lága vuodul lánčit bálvalusaid ja doaibmabijuid buohkaide geat orrot suohkanis.

§ 8-2. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi ovddasvástádus

Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi galgá dán lága vuodul fállat bálvalusaid buohkaide geat orrot dan regiuvnnas.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr.29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 res.nr. 596).

§ 8-3. Riidduid čoavdimii mearrádusat.

Jus bohciida riidu suohkaniid gaskkas § 8-1 čađaheami oktavuodas, sáhttet suohkanat gáibidit ahte fylkkamánne čoavdá ášši mearrádusain. Departemeanta sáhtá addit dárkilit lánkaásahusa dan birra movt dán gieđahallat.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr.29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 res.nr. 596).

§ 8-4. Ovddasvástádus vuolggahit ášši.

Mána orrunsuohkana mánáidsuodjalusbálvalusas lea ovddasvástádus vuolggahit ášši § 4-8 vuodul, vrd. §§ 4-9, 4-10, 4-11, 4-12 ja 4-24. Mánáidsuodjalusbálvalusat dain suohkaniin maidda ášši guoská, sáhttet šiehtadit sirdit ovddasvástádusa eará suohkanii gosa mánás lea lagas oktavuohhta.

Dan suohkana mánáidsuodjalusbálvalusas, mii lea vuolggahan ášši, lea maid ovddasvástádus čađahit, čuovvut ja gozihit ášši. Jus máná gullelašvuohhta suohkanii rievdá, de ii dattege rievdda suohkana ovddasvástádus jus ii dahkko šiehtadus nu movt namuhuvvon vuosttaš lađđasa nuppi cealkagis. Dát gusto maid go mearrádus lea dahkkon § 4-4 viđát lađđasa vuodul ja § 4-26 vuodul.

Rievdaduvvon skábmamánu 25.b.1994 lágain nr. 62.

Kapihtal 9. Ruhtadeapmi, iežas máksinoassi.

§ 9-1. Suohkana ekonomalaš ovddasvástádus mánáidsuodjalusbálvalusas.

Juohke suohkan galgá fuolahit dárbbášlaš ruhtajuolludemiid daid bálvalusaide ja doaibmabijuide main suohkanis lea ovddasvástádus dán lága vuođul.

Vuosttaš lađđasis namuhuvvon bálvalusaid ja doaibmabijuid goluid galgá dat suohkan máksit §§ 8-1 ja 8-4 vuođul mas lea ovddasvástádus lágidity bálvalusa dahje álggahit doaimma. Dušše njuolggadusaid §§ 9-2, 9-3, 9-4 ja 9-8 vuođul sáhtá gáibidit ahte earát gokčot daid goluid.

§ 9-2. Váhnemiid geatnegasvuohta máksit ealihandoarjaga.

Go mánnái lea lágidityvovon orrun eará báikái go ruoktot láhkamearrádusa vuođul, sáhtá suohkan gáibidit váhnemiin ealihanruhtamáksima dákkár orruma ovddas nuppi mánu rájes go mánná lea doppe orrumin, gitta dan mánnui go mánná fárrer orrunbáikkis eret. Ealihanruđa sáhtá dušše de gáibidit jus dat orro leamen govttolaš váhnemiid ruhtadili ektui.

Biebmoruđa gáibideapmi dahje mearridityvovon ruhtamáksima rievdadeapmi vuosttaš lađđasa vuođul, galgá sáddejuvvot ealihanfáldái. Ealihanfáldi lea dán mearrádusa mielde orgána maid Bargo- ja veajuidahhtindirektoráhtta mearrida, ja lea dát orgána mii mearrida galgá go gáibádus dohkkehuvvot ja man stuora ruhtasumma galgá máksujuvvot. Son geas lea geatnegasvuohta máksit biebmoruđa, sáhtá ovddidit gáibádusa ealihanfáldái, ahte oazžut rievdadit máksinmeari dahje sihkkut gáibádusaid mat leat báhcán vealgin. Máksinmeari sáhtá mearridit dahje rievdadit gitta golbma mánu ovdalgo gáibádus vuostáiváldojuvvui. Máksámušat mat leat mearridityvovon mánáidlága mielde, loahpahuvojit dan áiggi rájes go máksámušaid sáhtá mearridit dán mearrádusa vuođul. Mánáidsuodjalusbálválus sáhtá, almmá jávohisvuođageaskku haga, addit ealihanfáldái dárbbášlaš dieđuid guđege áššis.

Ealihanfálddi mearrádusa sáhtá váidity lagamus bajit orgánii dahje dan orgánii maid Bargo- ja veajuidahhtindirektoráhtta mearrida.

Dán mearrádusa vuođul máksámušaid gáibida Bargo- ja veajuidahhtindirektoráhtta máksingáibidanguovddáš mávssuidgáibidanlága vuođul. Ealihanruhta galgá máksujuvvot suohkanii.

Departemeanta sáhtá addit láhkaásahusaid ealihanruđa birra dán merrosa vuođul.

Rievdaduvvon lágaiguin cuoŋománu 29.b. 2005 nr.20 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2006, juovlamánu 16.b.2005 resolušuvnnain nr. 1562), geassemánu 17.b. 2005 nr. 65 (fámus suoidnemánu 1.b. 2006, geassemánu 17.b. 2005 res.nr. 614), geassemánu 16.b. 2006 nr. 20 (fámus suoidnemánu1.b. 2006, geassemánu 16.b. 2006 res.).

§ 9-3. Suohkana vuoigatvuohta gáibidit máksinoasi mánás.

Go mánná lea lágidityvovon orrumii eará báikái go ruoktot láhkamearrádusa vuođul, sáhtá suohkan gáibidit máná ollásit dahje belohakkii máksit bajásgeassima goluid nu guhká go mánná lea orrumin olggobealde ruovttu.

Iežas máksinoasi mii lea namuhuvvon vuosttaš lađđasis, sáhtá dušše de gáibidit jus dat orro leamen govttolaš. Mávssu ii sáhte gáibidit máná opmodagas, dan vuoittus, dahje máná iežas seston ruđas.

Fylkkanammagoddi mearrida iežas máksinoasi gáibádusa go orrun olggobealde ruovttu gullá fylkkanammagotti váldái § 7-2 vuodul.¹

iežas máksinoassi galgá máksojuvvot suohkanii.

Departemeanta sáhtá addit láhkaásahusa dákkár iežas máksinoasi birra.

Rievdaduvvo juovlamánu 1.b.2006 lágain nr. 65 (fámus dan rájes Gonagas mearrida).

1 Dát dajaldat rievdaduvvui juovlamánu 1.b.2006 lágain nr. 65 nu ahte dát ii lean šat mielde, muhto rievdadus ii leat – várra smávva meattáhusa geažil – biddjojuvvon fápmui. Čujuheapmi §:ii 7-2 ii atte makkárge oaivila dál.

§ 9-4. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi ekonomalaš ovddasvástádus mánáidsuodjalusbálvalusas.

Go vuollel 20 jahkásaš mánát biddjojuvvojit biebmoruktui dahje institušuvdnii, dahje go besset orrut váhnemiid ja mánáid váste guovddážiis, de galgá stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldi gokčat dan oasi suohkana goluin mii lea badjel dan maid suohkanis lea geatnegasvuohta máksit § 9-5 vuodul.

Rievdaduvvon geassemánu 26.b. 1998 lágain nr. 42 (fámus čakčamánu 1.b.1998), miessemánu 9.b.2003 lágain nr.29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004,miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 9-5. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi vuoigatvuohta gáibidit gollobuhtadusa suohkanis.

Dat suohkan mii lea ohcan mánnái saji institušuvdnii dahje váhnemiid ja mánáid váste guovddážiis, galgá máksit oasi orrun goluin stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseváldái daid máksinmeriid mielde maid departemeanta lea mearridan. Sáhtá maid dán lága vuodul mearriduvvot makkár máksinmeriid mielde suohkan galgá máksit iežas oasi go ohcá máná institušuvdnii dahje váhnemiid ja mánáid váste guovddážiis gos lea spesialistabálvalus dán lága vuodul. Departemeanta sáhtá addit láhkaásahusa dán ortnega birra.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr.596), geassemánu 17.b. 2005 lágain nr. 65 (fámus ođđajagimánu 1.b.2006,geassemánu 17.b.2005 resolušuvnnain nr.614).

§ 9-6. Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi vuoigatvuohta gáibidit gollobuhtadusa eará regiuvnnas.

Stáhta regionála mánáidsuodjaluseiseválddi goluid máná ovddas geas sisačálihettiin lea eará regiuvnnas orrunbáiki, galgá dan regiuvnna mánáidsuodjaluseiseváldi gokčat gos mánná orru. Departemeanta sáhtá addit dárkilit láhkaásahusaid dan birra makkár riekti lea gáibidit gollobuhtadusa.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b. 2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 9-7. Ruhtadoarjja stáhtas.

Stáhta addá juohke jagi ruhtadoarjaga buhtadit oasi suohkaniid mánáidsuodjalusbálvalusa goluin.

Rievdaduvvon miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b.2004, miessemánu 9.b.2003 resolušuvnnain nr. 596).

§ 9-8. Stáhtadoarjja goluide mat bohtet báhtareaddji mánáid ja dorvoohcci mánáid geažil.

Stáhta addá doarjaga suohkaniidda buhtadit goluid báhtareaddji mánáide ja dorvoohcci mánáide geat leat bohtán riikii váhnemiid haga dahje earáid haga geain lea váhnenovddasvástádus.

Doarjja addojuvvo maid fuolaváldin oktavuodas § 4-8 nuppi ja goalmmát lađđasa vuodul ja § 4-12 vuodul, mánáid várás geat leat dorvoohcciid vuostáiváldinbáikkis ja báhtareddjiid várás geat leat riikii bohtán váhnemiid haga dahje earáid haga geain lea váhnenovddasvástádus.

Rievdaduvvon cuoŋománu 12.b.1996 lágain nr. 21, geassemánu 30.b. 2000 lágain nr. 60 (fámus borgemánu 1.b.2000, geassemánu 30.b. 2000 res. nr. 643), miessemánu 9.b.2003 lágain nr. 29 (fámus ođđajagimánu 1.b. 2004, miessemánu 9.b.2003 res. nr. 596).

Kapihtal 10. Lága fápmuibidjan ja gaskaboddosaš njuolggadusat.

§ 10-1. Lága fápmuibidjan.

Láhka biddjo fápmui dan rájes¹ go Gonagas mearrida. Gonagas sáhttá mearridit ahte lága iešguđet merrosat biddjojit fápmui iešguđet áiggis.

¹ Ođđajagimánu 1.b.1993 rájes, juovlamánu 11.b.1992 res. nr. 1048.

§ 10-2. Gaskaboddosaš mearrádusat.

Gonagas sáhttá addit lánkaásahusa dan birra movt lága geavahit daid mearrádusaid ektui mat leat álggahuvvon suoidnemánu 17.b.1953 lága nr. 14 vuodul, mánáidsuodjalusa birra, ja áššiid birra mat gieđahallojuvvot namuhuvvon lága vuodul.

§ 10-3. Eará lágaid loahpaheapmi.

Dan rájes go dát lánka biddjo fápmui, loahpahuvo suoidnemánu 17.b. 1953 lánka nr. 14 mánáidsuodjalusa birra.

§ 10-4. Rievdadusat eará lágain.

Dan rájes go dát lánka biddjo fápmui, mearriduvvojit čuovvovaš rievdadusat eará lágain: - - -